

Palle Bo Madsen

Obligationsretlige spørgsmål

- til gruppeorganiseret undervisning
eller selvstudier
på jurastudiets 4. årsprøve

AARHUS UNIVERSITETSFORLAG · 1985

Copyright: Palle Bo Madsen, 1985

Tryk: Werks Offset, Århus

ISBN 87 7288 014 7

AARHUS UNIVERSITETSFORLAG

Aarhus Universitet

8000 Århus C

Tlf. (06) 19 70 33

Forord

Hermed foreligger 11 arbejdsprogrammer, der primært er udarbejdet med henblik på at danne grundlag for den *gruppeorganiserede undervisning* ved jurastudiets 4. årsprøve på Aarhus Universitet. Denne undervisning er tænkt som et alternativ til den gængse forelæsning eller manuduktion og omfatter derfor ikke en gennemgang af lærebøgerne i traditionel forstand. I stedet søges den studerendes arbejdsopgaver tilnærmet dem, han som kandidat vil blive stillet overfor.

Den arbejdsform, som programmerne lægger op til, *forudsætter* derfor, at de studerende på forhånd har læst pensum igennem. Der kan måske i denne forbindelse være grund til at nævne, at der ved eksamen også fordres kendskab til lovgivning og retspraksis, som er kommet til siden lærebøgerne udgivelse. Arbejdsprogrammerne tilstræber ikke en udtømmende dækning af pensum, men søger at spore de studerende ind på løsningen af væsentlige og/eller vanskeligt tilgængelige dele af pensum gennem et mere aktivt - problemorienteret - undervisningsforløb, hvor udgangspunktet tages i spørgsmål, domme og opgaver.

Undervisningen foregår ved, at de studerende inddeles i mindre grupper, som selvstændigt arbejder med programmerne, hvorefter gruppernes arbejdsresultater fremlægges og diskuteres i plenum under en lærers vejledning.

Det er dog mit håb, at arbejdsprogrammerne også kan være nyttige for studerende, der ikke deltager i den gruppeorganiserede undervisning, men som blot ønsker *ved selvstudier* at *supplere* den undervisning, der i øvrigt modtages.

Opgaverne er for det meste tidligere eksamens- eller øvelsesopgaver, som er udarbejdet af forskellige lærere ved Institut for Privatrecht, idet visse af opgaverne dog er blevet ændret som følge af senere retsudvikling eller for bedre at kunne opfylde arbejdsprogrammernes pædagogiske formål. Disse ændringer såvel som indholdet i øvrigt står for undertegnedes egen regning.

Den foreliggende fremstilling er 2. udgave af et sæt "obligationsretlige arbejdsprogrammer", som jeg udarbejdede i 1981-82, og som indtil nu har været anvendt ved undervisningen i duplikeret form.

Århus, den 1. november 1985

Palle Bo Madsen

Indhold

1. Program.	<i>Aftaler</i>	7
	1. Aftalens indgåelse	
	2. Aftalens ugyldighed	
	3. Særligt om forbrugeraftaler	
	4. Mellemmænd. Aftalens parter	
	5. Fortolkning og udfyldning	
2. Program.	<i>Ydelse, misligholdelse og erstatning i kontraktsforhold</i>	17
	1. Ydelse	
	2. Misligholdelse og erstatning	
3. Program.	<i>Køb</i>	23
	1. Handelskøb, civilkøb og forbrugerkøb	
	2. Købelovens almindelige regler	
	3. Særligt om forbrugerkøb	
	4. Renteloven	
4. Program.	<i>Personskifte i skyldforhold</i>	31
	1. Oversigt	
	2. Konfliktsituationerne	
5. Program.	<i>Veksler og checks</i>	37
6. Program.	<i>Fordringers ophør</i>	39
	1. Almindelige modregningsregler	
	2. Særligt om modregning i konkurstillfælde	
	3. Forældelse	
7. Program.	<i>Kaution</i>	46
	1. Almindelige kautionsregler	
	2. Særligt om retsstillingen i konkurstillfælde	

8. Program.	<i>Entreprise</i>	54
9. Program.	<i>Transportforhold</i>	56
10. Program.	<i>Forsikring</i>	57
11. Program.	<i>Erstatning uden for kontraktsforhold</i>	59
	1. Ansvarsgrundlaget og ansvarsbetin- gelserne i øvrigt	
	2. Lempelse eller bortfald af erstat- ningsansvar	
	3. Kompensations- og kumulationspro- blemer. Erstatningsberegning	

1. PROGRAM.

EMNE: *Aftaler.*

(Pensumlitteratur. *Jørgen Nørgaard*: Introduktion til Formueretten, 6. udg., 1982, s. 40-116. *Palle Bo Madsen*: Aftalefunktioner, 1983, s. 7-129).

1. Aftalens indgåelse.

1.1. Opgave 1.

Mandag, den 4. marts 1985 sendte kaffeimportør Mokkaen, København, et udateret brev til grosserer Svind, Århus, hvem han tilbød at levere 500 kg kaffebønner den 25. marts 1985 til en pris af kr. 40 pr. kg. Ved postvæsenets fejl blev brevet stemplet som afsendt den 7. marts 1985. På grund af en orkanagtig snestorm kom brevet først frem til Svind lørdag den 9. marts. I skrivelse af 11. marts accepterede Svind tilbuddet, idet han henviste til "Deres skrivelse af 7. marts". Denne skrivelse kom Mokkaen i hænde den 12. marts.

Mokkaen, der endnu ikke havde disponeret over partiet til anden side, men som under indtryk af de stigende kaffepriser på verdensmarkedet havde fortrudt den tilbudte pris, gav straks sin sekretær, frk. Grums, besked på omgående at telefonere til Svind og meddele, at Mokkaen ikke ville vedstå sit tilbud, da accepten var kommet for sent, og Mokkaen allerede havde solgt den tilbudte kaffe til anden side. Frk. Grums, der ikke brød sig om at tale i telefonen med den koleriske Svind, afsendte i stedet for samme dag et brev af det af Mokkaen ønskede indhold til Svind. Den postsæk, hvori dette brev befandt sig, blev imidlertid stjålet i lufthavnen, og hele begivenhedsforløbet opklaredes først, da Svind den 26. marts reklamerede over den udeblevne kaffeleverance.

Svind krævede nu sin mistede fortjeneste, kr. 4.800, erstattet. Mokkaen protesterede herimod. - Hvorledes skal sagen afgøres?

- 1.2. Læs U 1977.460 og U 1978.799 med henblik på aftaleindgåelsen.

Er der nogen realitetsforskel mellem afgørelserne? Mellem under- og appelinstanserne? Mellem flertallene og mindretallene?

Stilles der særlige krav til indgåelse af mundtlige aftaler?

Hvordan ville du selv have voteret?

- 1.3. Hvordan kan man blive forpligtet ved passivitet? Hvorfor fik Munksgaard ikke medhold i U 1972.242 (U 1972 B. 225)?

Kan aftl. § 6, stk. 2, anvendes, dersom acceptanten ved, at hans accept er uoverensstemmende med tilbudet?

Dersom et firma sender dig en vare med erklæring om, at det anser aftale for indgået, dersom varen ikke returneres, er du da forpligtet til at betale vederlaget, hvis du beholder varen? Gør det nogen forskel, om du er forbruger eller erhvervsdrivende?

- 1.4. Under hvilke betingelser kan et vilkår i en aftale blive forpligtende, selv om den ene part ved aftalens indgåelse ikke har været opmærksom på vilkåret? Forklar U 1971.81 og U 1983.576.

- 1.5. Bliver en løftegiver forpligtet ved passivitet, dersom han ved underskrivelsen af en kontrakt har taget et forbehold om f.eks. en advokats godkendelse af vilkårene, og han siden ikke giver medkontrahenten besked om resultatet?

Hvilke retsvirkninger kan indlægges i en klausul som f.eks.: "Med forbehold af min advokats godkendelse"?

Hvordan vil du forklare U 1983.224 og U 1984.471 i forhold hertil og i forhold til hinanden?

- 1.6. Er der nogen realitetsforskel mellem Højesterets og landsrettens begrundelse i U 1974.119? Hvilken retlig betydning tillægges den manglende reklamation? Hvornår anses aftalen for indgået?

Hvorfor blev resultatet anderledes i U 1983.597?

- 1.7. Hvilke almindelige aftaleretlige regler bygger U 1981.221 på?

- 1.8. Hvordan vil du forklare, at en bindende aftale fandtes at være indgået i U 1981.1014, men ikke i U 1981.697?

2. Aftalens ugyldighed.

- 2.1. Lav en oversigt over ugyldighedsgrundene. Er aftl. § 33 en stærk eller svag ugyldighedsgrund?

Forklar forskellen mellem tilblivelsesmangler, indholdsmangler og habilitetsmangler. Hvilken kategori vil du henføre aftl. § 36 under? Omfatter aftl. § 33 kun tilblivelsesmangler?

Kan aftalelovens ugyldighedsgrunde altid påberåbes overfor tredjemænd, som løftemodtageren måtte have overdraget sin ret til? Hjemler aftl. § 34 ugyldighed inter partes?

- 2.2. Hvad er den retlige konsekvens af ugyldighed? Er der forskel på retsvirkningerne af en ugyldighed og en ophævelse? Redegør herved for byrettens og landsrettens resultat i U 1977.876.

Hvordan forholder svigsreglen i aftl. § 30 sig til købelovens svigsregler?

- 2.3. Sammenlign U 1979.212 og U 1979.931. Hvad siger disse domme om aftl. § 36's kriterier?

Giver aftl. § 36 hjemmel til at hæve en urimelig lav pris? Overvej U 1977.798 og U 1985.714 i forhold til de retsvirkninger, som aftl. § 36 hjemler. Tilsvarende for U 1981.300 (U 1981 B.298).

2.4. Opgave 2.

Da en villa, som A var i færd med at opføre, var næsten færdig, konstaterede ejeren B af nabogrunden, at villaen var opført for tæt på skellet, men udtalte samtidig, at han for sit vedkomme ikke ville protestere derimod. A kunne imidlertid ikke opnå bygningsmyndighedernes godkendelse af byggeriet, og kunne ikke få villaen prioriteret, medmindre fejlen blev rettet. At rette fejlen ville koste ca. 60.000 kr. A henvendte sig til B og foreslog ham den uheldige situation, han var kommet i, og spurgte, om B ville sælge ham en strimmel jord op mod skellet, idet han ved at købe en sådan strimmel jord kunne opnå, at villaen kom til at ligge i den rette afstand fra skellet. Den sædvanlige pris for et stykke jord af den størrelse, A havde brug for, ville være 10.000 kr., men da B ikke ville sælge, bød A ham en højere pris, og da han til sidst bød 20.000 kr., slog B til.

For at skaffe de 20.000 kr. henvendte A sig til C og forklarede ham den uheldige situation, han var kommet i, og spurgte, om C ville låne ham de 20.000 kr. på sædvanlige vilkår. Da C ikke ville gå med til dette, tilbød A bedre og bedre vilkår, og da han til sidst tilbød C at tilbagebetale de 20.000 kr. med 40.000 kr. i løbet af et år, gik C med til at låne ham beløbet.

Under en retssag mellem A og B påstod A, at han kun var pligtig at betale B 10.000 kr. for jordstrimlen. Hvorledes skal denne retssag afgøres?

Kan A under en sag mod C få dom for, at han ikke fuldt ud skal betale C 40.000 kr.?

3. Særligt om forbrugeraftaler.

- 3.1. Redegør kort for dørsalgslovens (forbrugeraftalelovens) opbygning og for reglerne om forbud, ugyldighed, fortrydelsesret og opsigelsesret.

Forklar samspillet mellem dørsalgsloven og aftaleloven. Gælder aftl. §§ 1 og 7 ved dørsalg og postordresalg

Hvilken selvstændig betydning har dsl. § 14, stk. 3, ved siden af reglen i § 14, stk. 2?

- 3.2. Du henvender dig til en autoforhandler og beder om en prøvetur i én af de vogne, han har stående i sin udstilling. Under prøveturen underskriver du en købekontrakt på vognen. Har du fortrydelsesret?
- 3.3. Din lokale købmand annoncerer med: "De ringer, vi bringe". Du beder ham telefonisk om at udbringe to dåser ananas, hvilket han gør. Foreligger der et postordresalg ifølge dsl. § 10, stk. 1? Har du fortrydelsesret?
- 3.4. Hvad siger U 1983.480 om fortrydelsesfristens beregning ifølge dsl. § 6.
- En bogagent henvender sig uopfordret til dig på din bopæl og foreviser nogle brochurer. Du lader dig overtale til at bestille nogle bøger. Fem dage senere ankommer bøgerne, og de viser sig at være langt under forventning. Otte dage efter agentens besøg beslutter du dig endelig til at gøre noget for at slippe af med bøgerne. Er aftalen ugyldig efter dsl. § 2 jfr. § 3? Kan du fortryde efter dsl. § 5 jfr. § 6? Hvordan skal du i givet fald bære dig ad?

3.5. Opgave 3.

Den 6. november 1985 modtog Karen Kok med posten følgende invitation:

Kære Karen

Vi har hermed fornøjelsen at invitere jer/dig til en EKC-DEMONSTRATION fre dag, den 15/11, klokken 19³⁰

Det bliver sikkert en interessant og underholdende aften og vi glæder os til at se jer/dig.

På gensyn *din Inge*

P.S. Der vil hverken være mulighed for at købe eller bestille varer i forbindelse med præsentationen.

Karen Kok var ikke klar over, hvad EKC stod for, og mente i øvrigt, at det udmærket kunne ligne hendes veninde Inge at udtænke et så originalt indbydelseskort til en fest.

Da Karen på det anførte tidspunkt mødte op hos Inge, viste det sig imidlertid, at en repræsentant for firmaet Edda Kitchenkraft Corporation var til stede og demonstrerede firmaets nye produkter inden for køkkenudstyr. Karen blev budt på vin og småkager og overværede demonstrationen af bl.a. en kaffemaskine, der ifølge repræsentantens forklaring - der blev understøttet af nogle omdelte reklamer - kunne "lave kaffe på en bønne" på grundlag af et nyudviklet filtreringssystem. Der var imidlertid ikke tale om salg af produkterne under sammenkomsten. Som afslutning uddelte repræsentanten nogle afstemningskort, hvorpå gæsterne blev bedt om at notere deres indtryk af varerne samt eget navn og adresse. Efter at afstemningskortene var samlet ind, spurgte repræsentanten gæsterne, om han en af de følgende dage måtte aflægge dem, hvad han betegnede som et research-besøg. Karen undslog sig først, men indvilligede dog til sidst.

Den følgende eftermiddag besøgte repræsentanten Karen Kok i hendes hjem. Først her erfarede hun noget om produkternes pris. Hun syntes, at de var dyre, og forklarede repræsentanten, at det jo var mange penge at investere for at kunne lave kaffe til en familie på to personer; men hun var stadig meget betaget af kaffemaskinen. Repræsentanten anbefalede den varmt, men havde ud over de tidligere omdelte tryksager, der var holdt i meget brede vendinger, ingen brochurer eller andet materiale med, som nærmere beskrev maskinen. Karen købte kaffemaskinen og fik ugedagen efter et eksemplar tilsendt. Pengene skulle hun først betale, når firmaet sendte en opkrævning. Denne kom den 25. november og blev straks betalt.

De følgende dage brugte Karen flittigt kaffemaskinen, men kunne ikke konstatere, at den var mere økonomisk i sit forbrug af kaffebønner end hendes gamle maskine. Dette indtryk fik hun senere bekræftet, da hun i sin avis den 28. november læste om en test, som Statens Husholdningsråd havde foretaget af bl.a. EKC's kaffemaskiner, og hvor disse i henseende til forbruget af bønner havde vist sig at være af lidt under middel kvalitet.

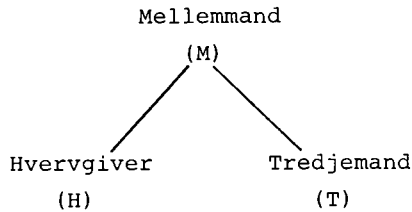
Giver dørsalgsloven Karen Kok nogen mulighed for at slippe af med kaffemaskinen og få sine penge igen, da hun om mandagen den 2. december beslutter at gøre noget ved sagen?

Kan Karen Kok eventuelt finde hjælp i købeloven?

4. *Mellemmænd. Aftalens parter.*

- 4.1. Karakterisér kort de forskellige mellemmandsforhold: bud, fuldmagt og kommission. Kan der tænkes andre former?
 Hvad forstås ved udtrykkene fuldmagt og bemyndigelse?
 Hvad vil det sige, at en fuldmagt har særlig tilværelse?

4.2.

Hvilke følger kan M's overskridelse af sin fuldmagt/bemyndigelse få 1) i forholdet mellem H og M, 2) i forholdet mellem H og T, og 3) i forholdet mellem M og T?

4.3. Hvilket fuldmagtsforhold forelå i U 1980.238? Gør rede for de retlige konflikter omkring fuldmagtsforholdet i dommen.

4.4. Opgave 4.

Smedemester Sørensen ønskede i juli 1983 at afhænde sin maskinfabrik i Næstved, i hvilken anledning han indledte forhandlinger med fabrikant Knuth. Knuth besigtigede virksomheden nogle gange, men der var ret langt mellem parternes bud.

Den 1/11-1984 var Knuth påny i Næstved, og man forhandlede da om overdragelsen under tilstedeværelse af en ejendomsmægler og Sørensens svoger, repræsentant Renard. Sørensen var villig til at lade virksomheden gå for 1.990.000 kr., men Knuth mente kun, den var 1.840.000 kr. værd. Det endte dog med, at Knuth erklærede at ville give 1.900.000 kr. kontant, hvis han kunne overtage virksomheden den 1/1-1985. Han gav Sørensen 4 uger til at overveje tilbudet i.

Mægleren noterede herefter, at "K byder 1.900.000,- at acceptere inden 4 uger".

Den 7/11 udtalte Sørensen overfor Renard, at Knuth skulle have ejendommen, men han bad samtidig svogeren - der var dygtig forhandler - om at opsøge Knuth og spørge ham, om han ville give 1.940.000 kr. eller dog yderligere købe nogle pantebreve til pålydende 120.000 kr. Renard forsøgte at overtale Knuth hertil, men fik afslag.

Den 24/11-1984 meddelte Sørensens advokat, at Sørensen accepterede tilbudet af 1/11-1984 - advokaten fremsendte samti-

dig skødeudkast.

Knuth returnerede dokumentet med bemærkning om, at han ikke agtede at vedstå budet på de 1.900.000 kr.

Er han berettiget hertil?

- 4.5. Er lederen af et aktieselskab normalt personlig ansvarlig for opfyldelsen af de løfter, han afgiver på selskabets vegne?

Hvilke faktorer i sagerne kan tale hhv. for og imod at lade lederen blive bundet personligt? Belys spørgsmålet ud fra U 1977.116, U 1981.104 og U 1983.478.

Mener du, at det - i forlængelse af 1981-dommen - altid er ligegyldigt for bedømmelsen af den personlige hæftelse, om medkontrahenten ved *hvilket* aktieselskab, han kontraherer med?

- 4.6. Hvilke faktorer havde indflydelse på afgørelserne i U 1974.129 og U 1976.909?

Vægt dem, og forklar på baggrund heraf, hvorfor udfaldet i U 1974.129 blev et andet end udfaldet i U 1975.461.

Hvorfor stadfæstede Højesterets flertal ikke blot i h.t. grundene i U 1974.129?

Dommer Urne dissenterede i U 1974.129, men i U 1976.909 indtog han samme standpunkt som de øvrige dommere. Hvad kan efter din mening begrunde hans forskellige vurdering af disse to sager?

- 4.7. På hvilket grundlag blev Dansk Inveco bundet i U 1976.108?

Indeholder aftaleloven regler, der kan begrunde resultatet?

Hvilke afgørende lighedspunkter eller forskelle er der mellem denne dom og de ovenfor under 4.6. og 4.7. nævnte?

5. Fortolkning og udfyldning.

- 5.1. Hvad vil du tage udgangspunkt i ved fortolkning af en kontrakt?

Læs den i U 1978.473 gengivne kontrakt. Er du enig med landsretten og Højesteret i, at kontraktens pkt. 9 er uklar?

I præmisserne nævnes bl.a. aftalens "økonomiske rækevidde". Hvilken betydning kan det have for fortolkningen?

5.2. Gør rede for de retlige fortolkningsproblemer i U 1981.192 og fremlæg de momenter, der for en retlig betragtning har eller kan have haft indflydelse på udlægningen af opsigelsesvarslet.

5.3. Prøv med udgangspunkt i U 1975.892 og U 1978.678 at gøre rede for forholdet mellem fortolknings- og ugyldighedsreglerne.

5.4. *Opgave 5.*

Ask ønskede som selvbygger at opføre en tilbygning til sit sommerhus - først og fremmest for at få en pejls. Han henvendte sig i foråret 1985 til arkitekt Boe, som han i detaljer fortalte om sine planer. Parterne blev fuldt ud enige om projektets karakter og nærmere udformning, og drøftelserne sluttede med, at følgende kontrakt den 15. april 1985 blev underskrevet af begge parter:

"Undertegnede arkitekt Boe påtager mig herved at udfærdige de til meddelelse af byggetilladelse i forbindelse med fabrikant Ask's sommerhusudvidelse fornødne tegninger. Som tidligere aftalt andrager mit honorar 9.000 kr."

Boe afleverede byggetegningerne til Ask den 20. maj. På tegningerne, som blev godkendt af kommunen, var der indtegnet plads til en pejls. Da byggeriet var ved at være færdigt, fremsendte Boe den 19. august en regning på 9.000 kr. Regningen var vedlagt detailtegningerne til pejlsen og følgende skrivelse:

"Det bemærkes, at jeg har vedlagt detailtegningerne til pejlsen. Hvis disse tegninger ønskes benyttet, andrager mit samlede honorar 10.000 kr."

Ask, der ikke havde været i kontakt med Boe siden den 20. maj, konstaterede, at tegningerne var i overensstemmelse med hans overfor Boe tidligere udtrykte ønsker, og han opførte pejsen efter tegningerne. I oktober fremsendte Ask 9.000 kr. til Boe.

Boe anlagde herefter retssag mod Ask til betaling af 1.000 kr. Ask hævdede, at honoraret på 9.000 kr. også omfattede detailtegningerne vedrørende pejlsen, og han fremhævede, at han allerede den 20. august telefonisk havde meddelt dette til Boes

kontor, hvor han hævdede at have talt med kontorassistent Rosa Rask. Boe benægtede, at hans kontor havde modtaget en sådan henvendelse. Rosa Rask var afgået ved døden den 5. september 1985.

Hvorledes skal sagen afgøres?

2. PROGRAM. (Bør sammenholdes med 3. program)

EMNE: Ydelse, misligholdelse og erstatning i kontraktsforhold.

(Pensumlitteratur. *Bernhard Gomard: Obligationsret, 1. del, 1983. Samme: Obligationsretten i en nøddeskal, hft. 1-2, 1972, s. 40-93, 129-197 og 214-225. Samme: Tillæg til Obligationsretten i en nøddeskal, 1977, s. 1-67).*

1. Ydelse.

- 1.1. Hvilke krav kan der stilles til en kontraktmæssig ydelse? Forklar herved dommene U 1963.280, U 1963.633, U 1968.194, U 1969.152, U 1969.464 og U 1982.215.
- 1.2. Pålægges kontraktsforholdet parterne andre pligter end den at præstere kontraktmæssig ydelse? Hvordan vil du kontraktsretligt forklare resultatet i U 1982.4.
- 1.3. Hvilken retlig betydning har overgivelsen, og hvad betyder levering?
- 1.4. Er risikoens overgang det samme som ejendomsrettens overgang?
- 1.5. Hvilket afhængighedsforhold er der mellem ydelsespligten (opfyldelsespligten) og erstatningspligten?

2. Misligholdelse og erstatning.

- 2.1. Giv en kort oversigt over misligholdelsesbeføjelserne og betingelserne for at disse haves.
- 2.2. Kan der siges noget generelt om, hvornår en aftale kan hæves? Se herved Kbl. § 21, Søl. §§ 126 og 146, Kkl. § 14 og medhjælperlovens §§ 22 og 26. Hvorledes belyser U 1977.729 og U 1981.295 dette spørgsmål?
- 2.3. Kræver ophævelse almindeligvis advarsel? Kræves der almindeligvis reklamation overfor uberettiget ophævelse? Gør rede for den retlige forskel mellem landsrettens og Højesterets begrundelse i U 1971.481.

- 2.4. Kan der under nogle omstændigheder udøves misligholdelsesbeføjelser, før aktuel misligholdelse er indtrådt? Hvordan er resultatet i U 1945.363 hjemlet?
- 2.5. Under hvilke betingelser ifalder løsøresælger resp. løsørekøber erstatningsansvar? Overvej om det er relevant at sondre mellem *a.* de enkelte misligholdelsestilfælde, *b.* oprindelig og efterfølgende misligholdelse, *c.* genus og species samt *d.* forbrugerkøb og andre køb.
- 2.6. Hvilken ansvarsregel belyser U 1976.706?
- 2.7. Forelå der misligholdelse i U 1978.1016? Medfører misligholdelse altid erstatningspligt? Hvordan harmonerer U 1980.42 med de almindelige erstatningsbetingelser? Hvorfor blev der ikke givet erstatning i U 1964.803 (U 1965 B.145)? Hvilken betydning kan erstatningsansvarslovens § 24 nu få for dette spørgsmål?
- 2.8. Hvad dækker begrebet "skadelige egenskaber" ("farlige egenskaber")? Hvad er ansvarsgrundlaget ved produktskader? Redegør herved for U 1939.16, U 1965.319, U 1974.767 og U 1974.936. Hvordan forholder købeloven sig til produktskader? Hvordan vil du forklare U 1984.258?
- 2.9. Hæfter mellemhandlere for produktskader? Er der regres til fabrikanten? Se igen U 1939.16 samt U 1976.465 smh. m. U 1968.495.
- 2.10. I hvilket omfang kan der fås dom til naturalopfyldelse? Sml. herved de fagedretlige regler og forklar U 1976.972.
- 2.11. Prøv ud fra U 1971.715, U 1973.413, U 1978.976, U 1984.267 og U 1985.700 at opstille betingelser for "springende regres". Siger kbl. § 85 noget om dette problem?
- 2.12. Hvad forstås ved negativ kontraktsinteresse? Hvilke poster kan fås dækket? Under hvilke betingelser opnås ret til negativ kontraktsinteresse? Belys spørgsmålet ud fra U 1963.280 og U 1966.618.
- 2.13. Hvorfor holdt ansvarsfraskrivelserne ikke i U 1969.909, U 1974.475, U 1984.191 og U 1984.591? Hvorfor blev ansvarsfraskrivelsesklausulen omvendt ikke tilsidesat i U 1978.92?

2.14. Opgave 6.

Den 23. marts 1985 om formiddagen ankom direktør Ernst Arvidsen og fru Ida Arvidsen fra Venezuela til København, hvor ægteparret tog ind på "Hosianna" - et mindre missionshotel.

Kort efter henvendte Ida Arvidsen sig i hotellets reception, hvor hun anmodede "Hosianna"'s portier, Johannes Gren, om at modtage hendes smykker til opbevaring i hotellets boks. Smykkerne blev overgivet Gren i et rødt skinetui, uden at der blev sagt noget om deres værdi, og uden at der blev spurgt herom.

Efter at fru Arvidsen var gået, lagde Gren etuiet ned i en skuffe i receptionen, låsede skuffen af og placerede nøglen i et gemme, som kun hotellets to portierer og hotellets ejer, Ellen Rask, kendte til.

Kl. 23 samme aften blev Gren afløst af sin kollega, Thomas Pihl. Ud på natten låste Pihl "depotskuffen" op, åbnede etuiet, indså smykkernes værdi og stjal dem. - 3 måneder senere blev Pihl pågrebet i Spanien. Smykkerne var solgt, og pengene forbrugt.

Ida Arvidsen anlagde sag mod Ellen Rask, hvem hun påstod tilpligtet at erstatte smykkernes værdi, 250.000 kr. Ellen Rask påstod frifindelse.

Under sagen forklarede Gren bl.a., at hotellet ikke havde nogen boks, men at Pihl og han havde ordre til, når gæster tilkendegav at aflevere værdier for over 3.000 kr., at videregive disse til Ellen Rask, der så opbevarede dem i et pengeskab i sin lejlighed på hotellet.

Hvorledes skal tvisten mellem Ida Arvidsen og Ellen Rask afgøres?

Ægtefællerne Arvidsen havde en tyveriforsikring i selskabet "Danskes Værn", og forsikringen dækkede tyveriet, men ifølge en klausul i policen kun med 10 % af smykkernes værdi. Selskabet erklærede sig derfor villig til at betale fru Arvidsen 25.000 kr., men gjorde samtidig opmærksom på, at selskabet skulle have de "første" 25.000 kr. af den erstatning, fru Arvidsen måtte opnå hos Ellen Rask.

Er "Danskes Værn" berettiget til at få del i den erstatning, Ida Arvidsen måtte blive tilkendt hos Ellen Rask?

Hvorved adskiller opgaven sig fra U 1973.758?

2.15. Opgave 7.

I forbindelse med sit arbejde som konservator på Ålborg Kunstmuseum konstruerede konservator Aron Ahm et apparat, som gjorde det muligt at restaurere billeder væsentligt hurtigere, end man tidligere havde kunnet det.

Efter at have fremstillet et apparat til eget brug viste Ahm det for nogle andre konservatorer på en kongres i København i 1980.

Der var stor begejstring for apparatet, og i årene 1980-82 leverede Ahm 3 apparater til danske museer, 2 til norske museer og 1 til et svensk museum.

Ahm udførte selv hele tilvirkningen og regnede ud, at han på hvert af apparaterne, som han solgte for 50.000 kr. (excl. moms) pr. stk., havde haft en fortjeneste på 5.000 kr., hvis han beregnede sin egen arbejds løn pr. tilvirkningstime til 60 kr.

Da Ahm ikke kunne blive ved med at afse tid til tilvirkningsarbejdet, og da han mente, at der var virkelig gode muligheder for at afsætte flere eksemplarer af apparatet, specielt hvis dette blev fremstillet mere fabrikationsmæssigt og dermed til en lavere pris, fik han kontakt med grosserer Bente Barfoed, hvem han delagtiggjorde i sine overvejelser, og med hvem han den 12. januar 1983 indgik følgende aftale:

"Ved overenskomst af d.d. har vi aftalt, at Aron Ahm til Bente Barfoed overdrager retten til at forhandle det af Aron Ahm konstruerede apparat til restaurering af billeder.

Bente Barfoed påtager sig at skaffe kontakt til håndværkere m.v., som kan fremstille apparaterne i henhold til Aron Ahms tegninger,

og stiller i det hele sine kontakter og sin salgsmæssige know-how til rådighed for samarbejdet.

For hvert solgt og betalt apparat oppebærer Aron Ahm et honorar på 4.000 kr."

Barfoed fik forbindelse med snedkerfirmaet Carlo Christoffersen ApS, der påtog sig at udføre tilvirkningsarbejdet pr. solgt apparat for 20.000 kr., og snedkerfirmaet gik et par uger efter i gang med arbejdet på to ordrer - fra to museer - som Ahm havde afleveret til Barfoed samtidig med kontraktens underskrift.

Snedkerfirmaets arbejde forløb ganske planmæssigt; apparaterne blev leveret til de to museer og betalt med 50.000 kr., (excl. moms) for hvert - og Barfoed afregnede til Ahm i overensstemmelse med aftalen.

Da Ahm i juni 1985 ikke havde hørt noget om yderligere ordrer på apparatet, og da det var hans fornemmelse, at der stadig var gode afsætningsmuligheder, fremsendte han 13. juni 1985 følgende skrivelse til Barfoed:

"Herved opsiges vor aftale af 12. januar 1983 med øjeblikkelig virkning".

Bente Barfoed, der havde været alvorligt syg i et par måneder, protesterede mod opsigelsen ved en telefonsamtale med Ahm den 15. juni 1985, idet hun foreholdt Ahm, at han ikke efter så lang tids manglende kontakt mellem parterne bare kunne handle, som han havde gjort, men Ahm fastholdt sin skrivelse - og optog forhandlinger med grosserer David Dampe om sidstnævntes forhandling af apparatet.

Den 1. juli 1985 døde Bente Barfoed.

De privatskiftende arvinger i dødsboet - Bente Barfoeds to sønner, der ville føre afdødes virksomhed videre - anlagde sag mod Ahm, idet de principalt påstod ham tilpligtet at vedstå kontrakten, subsidiært påstod Ahm tilpligtet at yde en erstatning på 200.000 kr. (beregnet som 2 års mistet fortjeneste ud fra en salgspris pr. apparat på 50.000 kr. (excl. moms)), og mere sub-

sidiært påstod Ahm tilpligtet at yde en mindre erstatning efter rettens skøn.

Aron Ahm påstod frifindelse.

Hvorledes skal tvisten afgøres?

3. PROGRAM.

EMNE: *Køb (og renter)*. (Bør sammenholdes med 2. program).

(Pensumlitteratur. *Henry Ussing: Køb*, 4. udg. ved A. Vinding Kruse, 1967, s. 1-14 og 20-166. *H. Krag Jespersen: Dansk Privatrekt*, 4. udg., 1983, s. 269-288. *Hardy Reehmager: Dansk Privatrekt*, 4. udg., 1983, s. 289-317. *Christian Trønning i Juristen & Økonomen* 1980, s. 148-165. *T. Sønné Schmidt: International formueret*, 1985).

1. *Handelskøb, civilkøb, forbrugerkøb.*

- 1.1. Forklar forskellen mellem handelskøb, civilkøb og forbrugerkøb. Fremgår disse sonddringer af købeloven?
- 1.2. Arbejdsmand Jensen køber en brugt bil af sin kollega Hansen. Er det et forbrugerkøb?
- 1.3. Gårdejer Svendsen vil gerne sælge sin personbil og beder automobilforhandler Olsen være sig behjælpelig dermed. Olsen spørger arbejdsmand Jensen, om han vil købe Svendsens bil, og Jensen accepterer. Er der tale om et handelskøb? Et forbrugerkøb?
- 1.4. Er der tale om et handelskøb, dersom en murermeister afkøber en handelsmand mørtel?

2. *Købelovens almindelige regler.*

- 2.1. Giv en kort fremstilling af forholdet mellem mangel, sælgerens oplysningspligt og køberens undersøgelsespligt. Behandles køb af fast ejendom her anderledes end løsøre? Forklar herudfra dommene i U 1976.475, U 1977.104, U 1978.731 og U 1983.889.
- 2.2. Forklar købelovens reklamationsregler og i forbindelse hermed U 1976.315, U 1976.318 og U 1983.505. Stilles der altid samme krav til reklamations hurtighed og indhold?
- 2.3. Hjemler købeloven afbestillingsret for en køber, der har fortrudt en handel? Hvad kan en køber opnå ved at annullere kontrakten, selv om han ikke har afbe-

stillingsret? Skal sælgeren reklamere overfor en u-berettiget annulation? Hvem bærer risikoen for, at en reklamation når frem til modtageren?

- 2.4. Forklar den retlige forskel mellem U 1960.1048 (TfR 1961.301 ff.) og U 1968.828 i relation til reklamationsskravet. Hvordan harmonerer U 1982.915 med disse domme?
- 2.5. Er der tale om mangel eller forsinkelse, dersom genussælgeren leverer for lidt af varen? Hvilket regelsæt vil køberen være bedst tjent med, at forholdet henføres under (mangels- eller forsinkelsesreglerne)?
- 2.6. Skal en sælgers ansvar bedømmes efter species- eller genusreglerne, dersom han i handelskøb på grund af svigtende underleverancer ikke kan levere en nøje specificeret maskine, som han selv skulle fremstille til en køber?
- 2.7. Gør rede for de retlige overvejelser bag U 1916.598. Drejer sagen sig om risikoovergang eller om ansvarsgrundlag? Under hvilke betingelser kan en skyldner gyldigt "koncentrere" sin forpligtelse?
- 2.8. Har sælgeren afhjælpningsret i handelskøb? Gælder her samme regler for faktiske og retlige mangler?
- 2.9. Under hvilke betingelser kræves reklamation efter kbl. § 47? Giv eksempler på, at der foreligger "skellig grund" ifølge kbl. § 47.

3. *Særligt om forbrugerkøb.*

- 3.1. Hvornår går risikoen for varens hændelige undergang over på køberen, når varen skal sendes til køberen?
- 3.2. Forklar kbl. § 72 i forhold til kbl. § 5.
- 3.3. Kan en køber hæve, hvis der foreligger en mangel efter kbl. § 76? Redegør for U 1982.215.

- 3.4. Hvilken betydning vil klausulen "købt som beset" kunne få i forbrugerkøb?
- 3.5. Kan køber kræve afhjælpning af mangler i forbrugerkøb? Kan køber tvinges til at tåle afhjælpningsforsøg fra sælgeren?
- 3.6. Hvorved adskiller forsinkelsesreglerne i forbrugerkøb sig fra andre køb?
- 3.7. Sondrer forbrugerkøbsreglerne mellem genus og species i relation til erstatning for mangler? Kan køberen altid kræve erstatning efter kbl. § 80, når der foreligger en mangel efter § 76?
- 3.8. Forklar forskellene mellem reklamationsreglerne i kbl. §§ 81 ff. og §§ 51 ff. Hvad siger U 1984.1077 om 1-års-fristen i kbl. § 54 og/eller § 83?

4. *Renteloven.*

- 4.1. Hvornår finder renteloven anvendelse? Forklar herved U 1980.427 og U 1984.1061.
- 4.2. Forklar U 1980.246 i relation til rentelovens § 2.
- 4.3. Giv eksempler på "andet grundlag" ifølge rentelovens § 6.
- 4.4. Hvornår skal der betales forsinkelsesrente (morarente)?
- 4.5. Hvad kræves der til, at forfaldsdagen er "fastsat" i forvejen?
- 4.6. Kan rente ifølge rentelovens § 3 være betinget af påkrav?
- 4.7. Har det nogen betydning for forsinkelsesrenten, om der er aftalt en bestemt kreditrente? Gælder det samme i forbrugerkøb?

- 4.8. Kan fordringshaveren kræve erstatning ud over renten, hvis rentegodtgørelsen ikke dækker alle hans tab?

5. Opgaver.

5.1. Opgave 8.

Den 4. marts 1985 købte slagtermester A. Sørensen i en forretning i Horsens en opvaskemaskine og en frysedisk. Forretningen forpligtede sig til at sende opvaskemaskinen til Sørensens mor i Horsens og frysedisken til Sørensens slagterbutik i Skejby ved Århus. Da forretningens egen lastbil imidlertid var ude af drift, lod man opvaskemaskinen afhente af et budfirma, men undervejs fra forretningen til Sørensens mor blev budfirmaets chauffør impliceret i et færdselsuheld, hvorved opvaskemaskinen blev stærkt beskadiget.

- 1) Er Sørensen forpligtet til at betale for opvaskemaskinen?

Frysedisken blev den 5. marts sendt med DSB til Århus godsbanegård. Samme dag ville forretningen træffe aftale med en vognmand fra Århus om transport fra godsbanegården til Sørensens butik i Skejby, men da vognmandens telefon ikke svarede, besluttede forretningen at udsætte indgåelsen af aftalen med ham til den næste dag. Frysedisken ankom til godsbanegården den 5. marts om aftenen, men under en brand på godsbanegården natten mellem den 5. og 6. marts blev den fyldstændig ødelagt.

- 2) Er Sørensen forpligtet til at betale for frysedisken?

5.2. Opgave 9.

Fabrikant Alan, der i Ikast drev en lille tricotagefabrik, udsendte den 26. november 1984 følgende daterede skrivelse til en række manufakturhandlere i Midtjylland:

"Bestil Deres Alan Badedragter nu - så vælger De, hvornår vi i månederne marts og april skal levere Dem Deres Alan Badedragter. Alan Badedragter i kanariegult bliver

sommerens clou. Stk. prisen for Alan Badedragter er kr. 49,-. På alle ordrer giver vi kredit indtil 2. maj 1985. Vi gør opmærksom på, at vi betragter alle ordreangivelser som ca. angivelser."

I slutningen af 1984 modtog tricotagefabrikken følgende ordre fra manufakturhandler Baldersen, Århus:

"Vedr. Deres skrivelse af 26.11.84.

Den 15. april har vi planlagt at starte vort intensive salg af strandtøj. I denne anledning bestiller vi herved 1.000 stk. Alan Badedragter i sommerens modedefarve, kanariegul."

Fabrikant Alan bekræftede straks ordren. I alt modtog og bekræftede Alan ordrer på 19.400 badedragter. Alan lod herefter i alt fremstille 20.000 stk. badedragter. Denne produktion var tilendebragt inden udløbet af marts måned 1985. D. 1. april aftalte Baldersen og Alan, at badedragterne skulle leveres d. 22. april om formiddagen, idet Baldersen på grund af det dårlige vejr først ville begynde salget af strandtøj torsdag den 25. april. Den 9. april døde manufakturhandler Baldersen pludselig, og hans eneste arving, en søstersøn, ejendomshandler Calvin, traf efter samråd med sin revisor beslutning om, at forretningen skulle afvikles, når sommervarerne var solgt. D. 22. april lod Alan, som på dette tidspunkt lå inde med det fornødne antal badedragter til at opfylde de resterende ordrer, herunder ordren fra Baldersen, de af Baldersen bestilte badedragter indkøbe til Århus. Ved en fejl fra fabrikkens side blev der kun faktureret og indkøbt 700 badedragter. Varerne var fremme kl. ca. 11 d. 22. april, hvor Calvin uden at læse fakturaen afviste den fremkomne leverance, idet han anførte, at der var sket for sen levering. De indkørte varer blev herefter af Alan opmagasineret i en lejlighed i Århus, som tilhørte Alan's datter, der var på genoptræning i de norske fjelde. De resterende kontrakter om badedragter blev d. 25. april opfyldt således, at Alan herefter ikke havde én badedragt på lager. Den 2. maj blev der på for-

anledning af Calvins advokat indledt forhandlinger med Alan. Under disse, der sluttede med, at der den 25. juli blev indgået forlig, blev kvantumsafvigelsen ikke opdaget. Af forliget fremgik, at Alan inden 3 dage skulle udbringe "de omkontraherede, den 22. april fremsendte badedragter" til Calvin, og at Calvin kontant ved leveringen skulle betale den oprindeligt aftalte pris.

Alan afleverede badedragterne hos Calvin den 26. juli kl. 17.15. Næste morgen, da Calvin selv indfandt sig i forretningen, konstaterede han, at der var modtaget færre varer end angivet i ordren, hvorfor han straks tilkendegav Alan, at han hævede handelen.

Redegør for, om Calvins tilkendegivelse er berettiget.

5.3. Opgave 10.

Under en forretningsrejse i USA tilbød Anders Andersen, der var repræsentant for møbelfabrikken Scan-møbler i Skjern, det amerikanske møbelfirma Kansas 100 læderlænestole til en pris af 220 \$ pr. stk. leveret cif New York. Efter at have overvejet tilbudet nogle dage ville Kansas rette henvendelse til Andersen, men da denne på dette tidspunkt var rejst tilbage til Danmark, afsendte firmaet den 15. november 1984 følgende telegram til Scan-møbler: "accepterer deres tilbud om 100 læderlænestole til \$ 200 pr. stk. leveret cif new york". Straks efter modtagelsen af dette telegram afsendte Scan-møbler følgende telegram til Kansas: "takker for deres ordre som accepteres stop afsendelse vil ske primo marts 1985 med m/s benito cif new york stop prisen udgør rettelig 220 \$ pr. stk." I begyndelsen af marts afsendte Scan-møbler herefter 300 læderlænestole med jernbane til København, hvor 100 af stolene blev mærket med Kansas' navn og blev indlastet i M/S Benito. For stolene blev der udfærdiget to konnossementer på henholdsvis 100 og 200 stole. Konnossementerne lød på Scan-møbblers møbeludsalg i New York som modtager, idet det var meningen, at Scan-møbler selv ville disponere over partiet på de 200 stole. Scan-møbler forsynede konnossementet på 100 stole med en transportpåtegning til Kansas og frem-

sendte straks dette konnossement til firmaet, samtidig med at det telegrafisk underrettede det om afsendelsen. Undervejs til New York lagde M/S Benito ind til Le Havre, hvor det på grund af en havnestrejke blev forsinket 14 dage. I anledning heraf påløb der ekstra fragt, som rederiet opkrævede og fik betalt af Scan-møbler. Ved udlosningen af partierne i New York viste det sig, at nogle af stolene i partiet til Kansas var ridsede. Disse ridser måtte antages at være opstået under transporten til København.

Da Kansas, der kun ville betale 200 \$ pr. stk. for stolene, nægtede at indløse konnossementet på de 100 stole, blev dette leveret tilbage til Scan-møbler, som efter at have fået de til Kansas bestemte stole udleveret solgte dem i sit møbeludsalg i New York til en pris af 200 \$ pr. stk. dog med et fradrag af 5 \$ pr. stk. for de stole, der var ridsede. Scan-møbler krævede herefter under en retssag Kansas dømt til at betale en erstatning svarende til 20 \$ pr. ubeskadiget stol og 25 \$ pr. beskadiget stol med tillæg af den af Scan-møbler betalte ekstra fragt. Kansas påstod principalt frifindelse, subsidiært frifindelse mod betaling af et mindre beløb.

Skal dansk ret anvendes?

Hvorledes skal retssagen i bekræftende fald afgøres?

5.4. Opgave 11.

"Sørensen-Biler", Århus, og indehaveren af "K.K.-Booking", Karl Karlsen, underskrev den 3. februar 1984 en købekontrakt, hvorefter "Sørensen-Biler" til Karlsen solgte en fabriksny SAAB 99, som Karlsen straks betalte kontant. Det fremgik af købekontrakten, at sælgeren skulle transportere bilen til Karlsens bopæl i Kalundborg den 17. februar 1984 med eftermiddagsfærgen, idet bilen først skulle klargøres.

En af "Sørensen-Biler"s ansatte, Petersen, rejste den 17. februar med Kalundborgfærgen med bilen, men traf ingen hjemme på Karlsens bopæl. Efter underretning herom til Sørensen rettede denne telefonisk henvendelse til "K.K.-Booking", og Karlsens sekretær meddelte da Sørensen, at Karlsen den 8.2.

1984 i al hast var blevet kaldt til udlandet til vigtige forretningsmæssige drøftelser, men at han ville vende tilbage dagen efter.

Sekretæren foreslog, at bilen blev hensat hos "Auto-Forum" i Kalundborg, hvor Karlsen plejede at få sin bil repareret. Herefter afleverede Petersen bilen hos "Auto-Forum", hvis indehaver, Andersen, erklærede sig indforstået med at opbevare bilen på købers vegne, hvorom "K.K.-Booking" blev underrettet. I den følgende tid blev bilen anvendt af personalet til lejlighedskørsel uden Andersens vidende.

Den 2. marts afhentede Karlsen, hvis hjemrejse var blevet forsinket til den 1. marts, bilen, men meddelte allerede den 3. marts, at han ikke ønskede at modtage bilen, og at han i stedet krævede købesummen tilbage, dels fordi speedometeret ved afhentningen stod på ca. 3.000 km, dels fordi bilen under opholdet hos "Auto-Forum" p.g.a. uforsigtighed af en af de ansatte, havde fået en karosseriskade, som skønsmæssigt ville koste ca. 5.000 kr. at udbedre. "Sørensens-Biler" ønskede ikke at lade handlen gå tilbage.

Hvilke krav kan rejses, hvilke synspunkter kan parterne anføre til støtte herfor, og hvorledes bør tvisten afgøres?

Kan der gøres krav gældende mod "Auto-Forum"?

4. PROGRAM

EMNE: Personskifte i skyldforhold.

(Pensumlitteratur. *Bernhard Gomard*: Obligationsretten i en nøddeskal, hft. 3, 1973, s. 226-314 f.).

1. Oversigt.

1.1. cessus - cedent - cessionar - senere erhverver
 (D) (KR₁) (KR₂) (KR₃)

Giv en oversigt over de konflikter med tilhørende løsningsmodeller, der kan opstå mellem

- a) D - KR₂
- b) D - KR₁
- c) KR₁ - KR₂
- d) KR₂ - KR₁'s kreditorer og omsætningserhververe
- e) KR₁ - KR₃

(Husk at sondre mellem simple og negotiable fordringer).

2. Konfliktsituationerne.

2.1. På grundlag af ovennævnte oversigt ønskes en retlig redegørelse for U 1938.242.

2.2. Med udgangspunkt i U 1913.223 og U 1932.826 ønskes en redegørelse for de begrænsninger, der kan forekomme i retsvirkningerne af en overdragelse samt begrundelsen for disse begrænsninger.

2.3. Opgave 12.

I en entreprisekontrakt mellem bankfuldmægtig Bøgesen og tømrer- og bygmester Egon Madsen om opførelsen af en villa for en entreprisesum på kr. 400.000 fandtes der bl.a. en bestemmelse om, at Madsen ikke med retsvirkning for Bøgesen kunne borttransportere nogen del af entreprisesummen. Beløbet skulle betales i 4 rater á kr. 80.000 under byggeriet, kr. 40.000

ved færdiggørelsen og kr. 40.000 2 måneder efter.

Uden hensyn til denne bestemmelse borttransporterede Madsen den 21. februar 1985 kr. 40.000 af entreprisesummen til bygningsmaterialefirmaet A/S Teglco til sikkerhed for betaling af materialer, som af Madsen blev brugt ved opførelsen af Bøgesens hus. På grund af entreprisekontraktens bestemmelse om, at entreprisesummen ikke kunne borttransporteres, undlod A/S Teglco at give Bøgesen meddelelse om den skete transport.

Den 7. marts s.å. borttransporterede Madsen atter kr. 40.000 af entreprisesummen til isoleringsfirmaet Dexvan til sikkerhed for betaling af isolationsmaterialer m.v., som leveredes til byggeriet. Isoleringsfirmaets indehaver var Karl Robertsson, der samtidig var direktør i A/S Teglco, som han som hovedaktionær var den reelle indehaver af. Robertsson anmodede straks Bøgesen om at notere transporten til Dexvan, hvilket Bøgesen imidlertid nægtede under henvisning til entreprisekontraktens bestemmelse.

Den 3. april s.å. var villaen færdig og blev godkendt af Bøgesen. Betaling skete i overensstemmelse med den indgåede aftale, således at der herefter kun resterede kr. 40.000 af entreprisesummen.

Den 20. maj s.å. gik Madsen konkurs. På dette tidspunkt havde Teglco og Robertsson hver kr. 40.000 til gode hos Bøgesen.

Hvorledes er A/S Teglco's og Robertssons retsstilling i henhold til transporterne?

2.4. Med udgangspunkt i U 1961.1106, U 1972.795 og U 1983.467 ønskes en redegørelse for betingelserne for ekstinktion af indsigelser og rettigheder ved overdragelse af omsætningspapirer.

2.5. Find frem til betingelserne for og virkningerne af en aftale om skyldovertagelse og redegør for U 1951.643 og U 1978.177 i relation hertil.

2.6. Opgave 13.

A havde givet vekselærer B fuldmagt til at sælge nogle kreditforenings-, hypoteksforenings- og reallånefondsobligationer, men da han den 1. marts selv modtog et fordelagtigt købetilbud fra C, solgte han obligationerne til ham; obligationerne skulle leveres til C den 15. marts. Straks efter aftalens indgåelse skrev A til B og tilbagekaldte fuldmagten. Brevet med tilbagekaldelsen blev afleveret på B's privatadresse den 2. marts kl. ca. 9.15, men B var på dette tidspunkt taget af sted til sit kontor. Samme dag kl. ca. 10 solgte B obligationerne til D. B lå selv inde med kreditforeningsobligationerne, og disse blev straks udleveret til D. Hypoteksforeningsobligationerne blev samme dag kl. ca. 13 afhentet af B på A's adresse, hvor de blev udleveret ham af A's hustru, der ikke var inde i A's forretninger; B sendte straks efter obligationerne til D, som modtog dem med posten den 3. marts.

Efter at A og C den 4. marts var blevet bekendt med B's handel med D, fik C reallånefondsobligationerne udleveret. Endvidere krævede C, at D skulle udlevere han kreditforenings- og hypoteksforeningsobligationerne, hvilket D gjorde.

Er C i forhold til D berettiget til at beholde reallånefondsobligationerne?

Var C berettiget til at forlange kreditforenings- og hypoteksforeningsobligationerne udleveret af D?

Kan D kræve erstatning af B?

2.7. Forsøg på baggrund af U 1975.971, U 1977.636, U 1979.573 og U 1981.520 at fremdrage nogle generelle betingelser for, at overdragelse af fordringer nyder beskyttelse mod overdragerens kreditorer og omsætningshververe.

2.8. Opgave 14.

Den 22. september 1983 blev der mellem Alsnæs Kommune og Bent Nord indgået kontrakt om et byggearbejde. For opfyldelsen af sine forpligtelser som entreprenør skulle Nord stille en bankgaranti på 5% af entreprisesummen, der var på 250.000 kr., og

denne garanti blev stillet. - Endvidere skulle ifølge byggekontrakten udbetaling under byggeriet ikke kunne overstige 90% af værdien af det til enhver tid udførte arbejde. Denne bestemmelse tilsigtede at give kommunen sikkerhed for, at arbejdet blev ordentlig udført.

Den 30. maj 1984 gav Nord følgende transport til Gert Blom, der leverede materialer til byggeriet: "underskrevne Bent Nord transporterer herved mit indestående på 10% af entreprisesummen - d.v.s. 25.000 kr. - til Gert Blom".

Samme dag sendte Blom følgende skrivelse til Alsnæs Kommune: "Vedlagt oversendes kopi af skrivelse af d.d. fra Bent Nord, hvori han overdrager sin ret til de indestående 10% af entreprisesummen - d.v.s. 25.000 kr. - til mig. Jeg beder Dem notere overførelsen og bekræfte min ret til pengene".

Den 7. juni 1984 sendte kommunen følgende skrivelse til Blom: "Kommunen er indforstået med, at det tilbageholdte beløb skal udbetales til Dem, når byggeriet er færdigt".

Nords økonomiske stilling blev efterhånden dårligere, og i efteråret 1984 måtte kommunen stille garantier over for nogle af Nords leverandører, der ellers nægtede at levere materialer til byggeriet. Flere af disse garantier måtte kommunen senere indfri, og da Blom i marts 1985 umiddelbart efter byggeriets færdiggørelse rykkede for de 25.000 kr., meddelte kommunen, at man inclusive de nævnte garantier allerede havde udbetalt i alt 252.034 kr. på byggearbejdet, og at der derfor ikke var nogen penge til ham. - Bankgarantien havde kommunen ikke rørt.

Blom fastholdt kravet på de 25.000 kr. subsidiært et mindre beløb, idet han gjorde gældende, at kommunen havde været forpligtet til at sørge for - og i øvrigt havde garanteret - at de 25.000 kr. blev udbetalt til ham ved byggeriets færdiggørelse. Dernæst anførte han, at kommunen havde været forpligtet til at holde sig til den stillede bankgaranti.

Kan Blom få medhold i disse anbringender?

2.9. Opgave 15.

Filmudlejningsbureauet "Cinema", der købte fremvisningsretten til udenlandske film i Danmark og derefter lejede filmene ud til bl.a. "Fællesorganisationen af københavnske Biografteatre", opnåede i 1980 en kassekredit på 2.000.000 kr. i "Industribanken".

Der blev i den anledning afgivet følgende erklæring fra "Cinema" til "Industribanken":

"Cinema transporterer herved uigenkaldeligt til Industribanken hele den filmleje, Cinema måtte få tilgode hos Fællesorganisationen af københavnske Biografteatre.

Cinema pålægger samtidig Fællesorganisationen af københavnske Biografteatre at betale filmlejen til Industribanken, efterhånden som filmlejen forfalder til betaling.

Cinema bemyndiger samtidig Industribanken til at kvittere for og modtage al filmleje, som Cinema får tilgode hos Fællesorganisationen af københavnske Biografteatre.

København, den 19. oktober 1980".

og erklæringen blev meddelt følgende påtegning:

"Undertegnede "Fællesorganisationen af københavnske Biografteatre" bekræfter herved at have noteret den ovenstående transport.

Al filmleje, som oparbejdes for regning, Cinema, vil blive betalt til Industribanken, efterhånden som lejen forfalder til betaling.

København, den 20. oktober 1980".

I løbet af efteråret 1984 kom "Cinema" i betydelige økonomiske vanskeligheder, og "Industribanken" stoppede for yderligere træk på den allerede overtrukne kredit.

"Cinema" henvendte sig derfor til konserverfabrikant Allan Amstrup om et lån. Amstrup ville ikke yde lån, men det aftaltes mellem dem ved en kontrakt af 30. august 1984, at "Cinema" skulle købe filmfremvisningsrettigheder på det udenlandske marked for Amstrup, hvorefter "Cinema" skulle leje disse film ud til bl.a. "Fællesorganisationen af københavnske Biografteatre".

Det aftaltes endvidere mellem Amstrup og "Cinema", at de skulle dele lejeindtægterne med 70% til Amstrup og 30% til "Cinema".

"Cinema" købte herefter i medfør af aftalen den 30. august 1984 filmen "Benito Adolfo" af "United Artists".

Den københavnske premiere på "Benito Adolfo" blev berammet til den 1. december 1984, og den 29. november underrettede "Industribanken" "Fællesorganisationen af københavnske Biografteatre" om, at transporterklæringen fra 1980 fremdeles stod ved magt, og at al filmleje også for denne film skulle indbetales til banken. I en svarskrivelse af 30. november meddelte "Fællesorganisationen af københavnske Biografteatre", at dette var noteret, og at al filmleje ville blive indbetalt til banken.

"Benito Adolfo" blev en betydelig succes, og samtidig med at den første del af filmlejen forfaldt til betaling den 15. februar 1985 med 300.000 kr., mødte "Cinema" og Amstrups advokat op i "Industribanken" og forlangte under forevisning af kontrakten mellem Amstrup og "Cinema", at 210.000 kr. af de 300.000 kr. skulle indsættes på en særlig konto i banken tilhørende Amstrup.

"Industribanken" ville ikke afstå de 300.000 kr., hverken helt eller delvis.

Samtidig gjorde toldvæsenet udlæg i "Cinemas" andel på 90.000 kr. af de 300.000 kr.

Hvem har ret til de 300.000 kr.?

2.10. Er U 1979.357 (U 1979 B.209) og U 1980.261 i overensstemmelse med gbl. § 31, stk. 1? Hvem skal underretningen gives til og hvorfor?

2.11. Forklar forskellen mellem begrundelserne i U 1979.919 og U 1980.261.

2.12. Hvordan vil du forklare U 1949.74 og U 1980.622 overfor reglen i gbl. § 27? Hvordan stemmer U 1980.299 (der ikke omhandler samme konfliktsituation) overens med U 1949.74?

5. PROGRAM.

EMNE: Veksler og checks.

(Pensumlitteratur. Jørgen Nørgaard: Dansk Privatrekt, 4. udg., 1983, s. 169-185).

- 1.1. Hvilke personer er vekselretligt forpligtede? Hvilken regel i gbl. svarer Vxl. § 16 til, og hvorved er reglerne forskellige?
- 1.2. Hvad er betingelserne for at fremme en vekselsag efter rpl. kap. 41? Forklar U 1981.1061. Hvilke indsigelser kan en vekselkyldner gøre gældende under vekselsagen? Har vekselkyldneren mulighed for under en senere sag at anfægte holdbarheden (materielt) af vekselsagens resultat?
- 1.3. Kan en indsigelse om falsk ekstingveres? Forklar U 1945. 723.
- 1.4. Kan en bank, der har udbetalt checkbeløbet til præsenteranten, søge det udbetalte beløb tilbage fra præsenteranten, når checken er falsk og beløbet ikke kan debiteres "trassentens" konto? Se hertil U 1957.79 (U 1957 B.17).
- 1.5. A udsteder en check til B. B endosserer checken til C. Da C henvender sig i trassatbanken (A's bank) med checken, nægter banken at indløse den. A har nemlig tilbagekaldt checken, fordi B ikke har leveret ham de varer, som checken skulle være betaling for. Vurdér berettigelsen af A's og bankens adfærd. Kan der rejses krav mod B? Kan gbl. § 15 eller gbl. § 27 anvendes her? Hvad siger chl. § 22 om problemet?
- 1.6. Læs U 1978.763 og forklar de retlige problemer, der rejses i dommen.
- 1.7. Forklar forskellen mellem chl. §§ 21 og 22 (vxl. §§ 16 og 17) m.h.t. anvendelsesområde og retligt indhold. Hvilke paragraffer svarer til disse i gældsbrevsloven? Er en vekselsag et gældsbrev? Er en check? Er en "egen vekselsag" (solavekselsag) et gældsbrev?

- 1.8. Skal gbl. § 27 eller Vxl. § 17 anvendes, dersom f.eks. en bilsælger, der ved en afbetalingshandel har fået udstedt veksler på afdragenes beløb, overdrager såvel købekontrakt som veksler til samme financier (f.eks. en bank)? Se herved U 1963.509 (U 1963 B.225). Hvad siger Kkl. § 12 om brugen af veksler i forbruger kredittøb?
- 1.9. Gør kort rede for de retlige konsekvenser af U 1980.730, U 1984.317 og U 1985.453.

1.10. *Opgave 16.*

Salgschauffør Tage Gregaard Andersen havde i en årrække været ansat hos chokoladefabrikant Ingvar Coldum Andersen.

Fabrikanten kaldte sit firma I.C. Andersen.

Den 8. april 1985 udleverede Tage Andersen varer for 3.000 kr. til købmand Kathrine Karlsen. Som så ofte før betalte Kathrine Karlsen med en krydset check udstedt (med anvendelse af blokbogstaver) til » I.C. ANDERSEN«.

Tage Andersen rettede lidt på navnet, så checken fremtrådte som udstedt til » T.G. ANDERSEN« - rettelserne blev foretaget med den kuglepen, som han havde lånt Kathrine Karlsen, da hun udfyldte checken.

Om eftermiddagen den 8. april henvendte Tage Andersen sig med checken i sparekassen "Fædrelandet", hvor han var kunde. Han fik mod endossement på checken 2.000 kr. udbetalt, mens de sidste 1.000 kr. blev anvendt til indfrielse af et lån, han havde misligholdt i sparekassen.

Ved checkclearingen den 11. april nægtede Kathrine Karlsens bank, "Borgerbanken", at honorere checken, der kl. ca. 12 den 9. april var blevet tilbagekaldt af Kathrine Karlsen. I.C. Andersen havde samme dags formiddag opdaget Tage Andersens uredelige forhold, og han havde - forklarede han under den efterfølgende retssag - følt det som sin pligt straks at underrette Kathrine Karlsen herom.

Hvorledes er retsstillingen mellem de implicerede parter - d.v.s. Tage Gregaard Andersen, Ingvar Coldum Andersen, Kathrine Karlsen, sparekassen og banken?

6. PROGRAM

EMNE: *Fordringers ophør.*

(Pensumlitteratur. *Bernhard Gomard*: Obligationsretten i en nøddeskal, hft. 3, 1973, s. 315-328 og 365-392. *Samme*: Tillæg til Obligationsretten i en nøddeskal, 1977, s. 68-124).

1. *Almindelige modregningsregler.*

- 1.1. Nævn og forklar de betingelser, der almindeligvis stilles for at modregning kan gennemtvinges. Kan man afskære modregningsretten ved aftale?
- 1.2. Hvad vil det sige, at kravene er konnekse, og hvilke særlige retsvirkninger har det? Se herved U 1974.6 og U 1976.598.
- 1.3. Tag stilling til, om hver enkelt af de opregnede krav (i den lodrette kolonne) er en betingelse for modregning i de nedenfor anførte tilfældegrupper:

Tilfældegrupper: Der kræves:	simple fordringer	negotiable fordringer	konnekse fordringer	aftalt modregningsadgang	(modregning i konkurs)
komputabilitet (udjævnelighed)					
afviklingsmodenhed					
et retligt forpligtende hovedkrav					
et retligt forpligtende modkrav					
likviditet (uomtvisteligt modkrav)					
gensidighed					

- 1.4. Hvordan modregner man? Hvornår er modregning sket? Kan erklæret modregning fortrydes? Hvad sker der, hvis man som debitor kan opfylde sin forpligtelse ved modregning, men ikke afgiver modregningserklæring?
- 1.5. Hvorfor kunne der ikke modregnes overfor kautionisten i U 1973.92 (U 1973 B.191)?
- 1.6. I hvilket omfang kan en lejer modregne, såfremt udlejer har givet tredjemand transport på lejekrav? Gælder tilsvarende, dersom også selve udlejningsejendommen overdrages? Hvorledes er lejerens stilling i sidstnævnte tilfælde, dersom hans krav skyldes fald på fortovet (isglat)?
- 1.7. I hvilket omfang er modregning afskåret, såfremt hovedfordringen overføres ved kreditorforfølgning?
- 1.8. A lover B at erlægge 1.000 kr. til C - kan A modregne over for B? eller over for C? Kan B modregne over for A?
- 1.9. A skylder B 1.000 kr. ifølge et simpelt gældsbrev. Efter at A har modregnet, overdrages gældsbrevet til C. Hvorledes er A's retsstilling?

Gør det nogen forskel, at gældsbrevet er et omsætningsgældsbrev?

Er A's retsstilling anderledes, dersom han først erklærer modregning over for B, efter at denne har overdraget gældsbrevet?
- 1.10. Redegør for adgangen til at modregne i lønkrav og feriepenge, og forklar dommene i U 1973.517 og U 1977.401.
- 1.11. A var i to år ansat hos gårdejer B som fodermester på grundlag af en mundtlig aftale herom. Begge parter antog, at A var medhjælper, og han fik derfor ferie med løn. Efter forholdets ophør blev A bekendt med, at forholdet, fordi han ikke havde været på kost hos B, ikke havde henhørt under medhjælperloven, og at han derfor ikke skulle have haft ferie med løn, men i stedet feriepenge efter ferieloven. Han krævede derefter sine feriepenge af B og bestred samtidig, at B kunne søge den præsterede ferieydelse tilbage, ved at modregne den i de nu krævede feriepenge. Kan B gennemføre et tilbage-søgningskrav på anden måde end gennem modregning? Kan B modregne i A's krav på feriepenge efter ferieloven?

1.12. I hvilket omfang kan banker modregne i beløb, der inde-
står på konto i banken? Belys spørgsmålet ud fra U 1972.
672, U 1975.613, U 1976.889, U 1980.335, U 1980.1048 og
U 1985.230. (Selv om problemet naturligvis i praksis er
størst ved betalingsstandsning eller konkurs, tænkes der
ikke her på et specifikt konkursretligt problem, men der-
imod på en aftalebestemt udelukkelse af modregningsadgan-
gen ud fra hensynet til kreditors dispositionsfrihed).

1.13. *Opgave 17.*

Den 1. marts 1985 foretoges udlægsforretning hos Mette Hansen
for 13.270 kr. Under udlægsforretningen oplystes det, at Mette
Hansen hos lrs. Carl Malte, havde et tilgodehavende på 2.080
kr., som kunne være genstand for udlæg.

Lrs. Malte, der var til stede som Mette Hansens advokat,
bestred imidlertid, at der kunne gøres udlæg i dette beløb.
Beløbet indestod ganske rigtigt på hans klientkonto som en sal-
do i Mette Hansens favør, men lrs. Malte hævdede at have et sa-
lærkrav mod Mette Hansen, der oversteg hendes fordring på de
2.080 kr., og han forbeholdt sig ret til selv at søge sig fyl-
destgjort i dette beløb.

Lrs. Maltes salærkrav skyldtes, at han for Mette Hansen
havde ført fire byretssager, der alle for tiden var under anke.

Det er oplyst, at lrs. Malte endnu ikke har debiteret Met-
te Hansen noget salær, fordi de fire byretssager er påankede.
Det må samtidig lægges til grund, at lrs. Malte efter byrets-
sagernes afslutning var og er berettiget til at beregne sig
et á conto salær, der overstiger 2.080 kr.

Er lrs. Malte berettiget til nu eller senere at søge sig
fyldestgjort i beløbet på 2.080 kr. uden hensyn til udlægsha-
veren?

1.14. *Opgave 18.*

Den 2. september 1985 solgte grosserer Suenson kontorinventar
til fabrikant Kuhl for 40.000 kr. Betaling blev erlagt med
10.000 kr. straks ved overgivelsen, medens resten skulle erlæg-
ges i tre portioner à 10.000 kr. henholdsvis den 1. oktober,
den 1. november og den 1. december 1985. Da en del af leveran-

cen muligvis skulle videresælges, ønskede Kuhl ikke at lade Suenson tage ejendomsforbehold, og Suenson erklærede sig da også tilfreds med en solid selvskyldnerkautionist.

Samme dag - den 2. september 1985 - leverede Kuhl varer til købmand Eriksen for 8.000 kr. Da Eriksen bad om at måtte vente med betalingen, foreslog Kuhl, at Eriksen kunne få fire måneders rentefri kredit mod at påtage sig selvskyldnerkaution for Kuhls gæld til Suenson ifølge ovennævnte kontrakt. Dette gik Eriksen ind på, og Suenson erklærede sig også tilfreds med ordningen.

Den 1. november 1985 leverede Kuhl atter varer til Eriksen, denne gang for 1.000 kr. Det aftaltes, at betaling herfor skulle erlægges den 15. november, men Eriksen glemte at betale, og Kuhl undlod at rykke for betalingen.

Da Kuhl ikke betalte det sidste afdrag til Suenson den 1. december 1985, krævede Suenson i brev af 4. december til Kuhl, at betalingen blev erlagt omgående. Dette skete ikke.

Den 10. december 1985 gjorde vognmand Unterberg udlæg i Kuhls fordringer på Eriksen til sikkerhed for gammel gæld. Onsdag den 11. december 1985 erfarede Eriksen såvel om udlæget som om Kuhls misligholdelse af det sidste afdrag til Suenson. Eriksen betalte straks om lørdagen den 14. december de 10.000 kr. til Suenson og meddelte samtidig Kuhl og Unterberg, at han havde modregnet sin varegæld til Kuhl med 9.000 kr. af regreskravet. Unterberg protesterede straks herimod.

Kan Unterberg kræve, at Eriksen erlægger de 9.000 kr. til ham?

2. Særligt om modregning i konkurstilfælde.

- 2.1. Er der tale om, at modregningsretten udvides eller indskrænkes, dersom modfordringens skyldner går konkurs?
Forklar herved U 1981.958 (U 1982 B.9), som ændrer U 1980.872.

- 2.2. A har et forfaldent krav på B. A får halvdelen af sin fordring opfyldt ved en omstødelig disposition. Kan A herefter benytte den resterende halvdel af sit krav på B til modregning med tilbageførelseskravet? Redegør i

denne forbindelse for U 1984.495 (U 1985 B.33).

- 2.3. KL § 42 blev ændret i 1984, hvorved det nuværende stk. 2 blev indsat. Redegør for baggrunden herfor og forklar tilsvarende de bagved stk. 3 og 4 liggende hensyn. Ville en sag som den i U 1985.48 have fået samme resultat i dag?
- 2.4. Kan en afbetalingssælger, der tager afbetalingsgenstanden tilbage efter konkursens indtræden (fristdagen), benytte et eventuelt overskud herved til modregning med andre fordringer? Se hertil boets subsidiære påstand i U 1959.66 (TfR 1959.249). Hvad hvis det i stedet er en håndpanthaver, der realiserer et af skyldneren stillet pant med overskud?
- 2.5. Kan et konkursbo retmæssigt hindre, at en fordringshaver modregner med en fordring, han har på fallenten, ved forinden at overdrage fallentens fordring til tredjemand? Gør det nogen forskel i forholdet mellem fordringshaveren og boet, om fordringshaveren bevarer sin modregningsadgang over for den nye erhverver? Hvilke retsvirkninger vil dette i givet fald få for forholdet mellem boet og den nye erhverver?

(Modregningsadgangen i kautionsforhold bliver nærmere berørt i arbejdsprogrammet om kaution).

3. *Forældelse.*

- 3.1. Hvilken forældelsesregel er dansk rets legale hovedregel, og hvordan ytrer det sig i henseende til hvilken frist eller frister kravet er undergivet? Hvilke andre almindelige forældelsesregler har vi?
- 3.2. Nævn eksempler på krav, der udelukkende er undergivet den legale hovedregel. Gør rede for flertallets og mindretallets votum i U 1978.635. Redegør ligeledes for U 1982.1047.
Findes der krav, der er uforældelige? Kan uforældelighed aftales?
- 3.3. Fra hvilket tidspunkt regnes fristerne for kontraktlige fordringers forældelse? Er der undtagelser herfra?

Besvar samme spørgsmål for erstatningskrav uden for kontraktsforhold.

Mener du afgørelsen i U 1984.411 er rigtig på dette punkt? Harmonerer denne dom med U 1984.942 (landsrettens dom)?

- 3.4. Hvad forstås der ved suspension, og hvad forstås der ved afbrydelse. Kan de to forældelsesloves frister suspenderes? Hvor er hjemlen? Redegør herved for U 1960.964, U 1959.252 og U 1981.72.
- 3.5. Hvorledes afbrydes forældelsen? Har afbrydelse gennem retlige skridt betydning for så vidt angår DL 5-14-4's forældelse?
Redegør for U 1967.325 (U 1967 B.267) om afbrydelse ved betaling af afdrag (anerkendelse).
- 3.6. Prøv ud fra U 1979.402, U 1980.248 og U 1981.738 at redegøre for kravet om sagens fremme "uden uforholdent ophold" ifølge 1908-lovens § 2.
- 3.7. Hvad er virkningen af, at forældelsen er afbrudt? Redegør herved for forskellen mellem den anerkendelse, der kan give fordringen særligt retsgrundlag og den anerkendelse, der alene afbryder forældelsen? Hvad kan anerkendes som "særligt retsgrundlag" efter 1908-lovens § 1, stk. 2? Se herved også U 1980.248.

3.8. Opgave 19.

Efter at enkefru Maren Madsen var afdød ved døden i 1965, blev hendes to børn, fru Karen Sørensen og købmand Egon Madsen, enige om, at Egon Madsen skulle overtage moderens villa mod kontant at betale fru Sørensen 80.000 kr. og mod til fru Sørensen at udstede to gældsbreve på henholdsvis 220.000 kr. og 240.000 kr. Gældsbrevene blev udstedt den 1. august 1965. Gældsbrevet på 220.000 kr. skulle indfries, "når og for så vidt jeg sælger villaen", medens gældsbrevet på 240.000 kr. skulle indfries "den 11. juni 1970". Den 1. august 1966 solgte Egon Madsen - uden fru Sørensens viden - villaen og sin forretning og afrejste samme dag til Australien, hvor han slog sig ned som grosserer.

Da ingen af de to gældsbreve blev betalt, og da fru Sørensen ikke kunne finde ud af, hvor broderen opholdt sig, henvendte hun sig i august 1970 til en advokat, som gennem politiet, udenrigsministeriet og forskellige udenlandske ambassader forgæves forsøgte at opspore Egon Madsen. Den 1. oktober 1985 vendte Egon Madsen tilbage til Danmark og satte sig straks i forbindelse med sin søster. Da han imidlertid nægtede at betale gældsbrevene, udtog fru Sørensen i samme måned stævning imod ham, til betaling af 460.000 kr. med renter af 220.000 kr. fra 1/8 1966 og af 240.000 kr. fra 11/6 1970.

I hvilket omfang kan der gives hende medhold?

7. PROGRAM.

EMNE: Kautiøn.

(Pensumlitteratur. *Hans Viggo Godsk Pedersen*: Kautiøn, 1982).

1. Almindelige kautiønsregler.

- 1.1. Forklar kort begreberne fordringskautiøn, efterkautiøn, kontrakautiøn og samkautiøn.
- 1.2. Redegør for begreberne selvskyldnerkautiøn, simpel kautiøn og tabskautiøn, samt for hvad der forstås ved delkautiøn og begrænset kautiøn.
- 1.3. Hvordan stiftes en kautiønsforpligtelse? Hvilken risiko løber kreditor, dersom han ikke sikrer sig, at kautiønistens afgiver kautiønsløftet direkte til ham?
- 1.4. Siger U 1981.922 noget generelt om en kautiønsforpligtelses omfang?
- 1.5. Kan kautiønistens nægte at vedstå kautiønen, dersom hovedmanden ikke er gyldigt forpligtet? Dersom hovedmanden ved kautiønsforpligtelsens påtagelse var insolvent eller var et "usikkert økonomisk papir"? Dersom der med kreditors samtykke sker et (hoved)debitorskifte?
- 1.6. Influerer det på kautiønisternes hæftelse, at kreditors krav mod én samkautiønist ophører? Udtrykker reglen i KL § 191 her en almindelig grundsætning?
- 1.7. Kan kautiønistens opsige sin kautiønsforpligtelse overfor fordringshaveren? Overfor (hoved)debitor? Se her ved DL 1-23-15. Hvordan stemmer U 1945.554 hermed?
- 1.8. Hvorledes er kautiønistens stilling dersom kreditor indrømmer hovedmanden henstand? Forklar herved U 1979. 168.
 Hvilken betydning har det for kreditors krav mod kautiønistens, at kreditor udviser passivitet med indrømmelsen af hovedfordringen?
 Skal kautiønistens underrettes om hovedfordringens misligholdelse?

Kan kautionisten iøvrigt påberåbe sig bristende forudsætninger?

1.9. Har det betydning for kautionistens regreskrav mod hovedmanden om kautionen er påtaget uden anmodning fra hovedmanden eller på grundlag af anmodning fra hovedmanden? Efter hvilke retningslinjer foretages regressen (regreskravets størrelse)?

1.10. Hvilken kautionsform forelå i U 1984.995? Gør rede for hvorfor regressen ikke blev anerkendt.

1.11. *Opgave 20.*

Ved kontrakt af 18. august 1981 forpagtede restauratør Asger Lund Centralhotellet i Horsens af hotellets daværende ejer Frode Christoffersen for en årlig pristalsreguleret afgift samt imod at tilsvare de af ejendommen gående skatter og afgifter af enhver art. Forpagtningsforholdet var uopsigeligt for et tidsrum af 5 år til den 1. september 1986, men kunne til denne dato eller senere fra begge parter side opsiges med 6 måneders varsel.

I forpagtningskontraktens § 11 hed det:

"Til sikkerhed for forpagterens forpligtelser over for ejeren, toldvæsenet og øvrige myndigheder tegner forpagteren en kautionsforsikring til et beløb af kr. 45.000 eller stiller en fyldestgørende kaution med to af ejeren godkendte kautionister".

Den 14. november 1981 foranledigede Lund, at direktør Egholm, der udlejede musicboxe til hotellet, skrev under på følgende af Christoffersens advokat udformede kautionserklæring:

"Undertegnede direktør Erling Egholm og slagtermester Thorvald Hansen påtager sig herved selvskyldnerkaution for forpagter Asger Lund med hensyn til dennes forpligtelser i henhold til forpagtningskontrakt af 18. august 1981 indgået med Frode Christof-

fersen vedrørende forpagtningen af Centralhotellet, Horsens.

Kautionisterne kautionerer indtil et beløb af kr. 45.000 for ethvert tab, der måtte blive tilført Frode Christoffersen, som følge af forpagterens misligholdelse af kontrakten eller på anden måde hidrørende fra forpagtningsforholdet, herunder også med hensyn til forpagterens forpligtelser over for toldvæsen og øvrige myndigheder".

Den i kautionserklæringen anførte slagtermester Thorvald Hansen, der senere fik erklæringen forelagt til underskrift, ønskede ikke at kautionere, men Egholm blev ikke underrettet herom.

Den 22. august 1984 solgte Christoffersen Centralhotellet til konsul Kasted, der i henhold til skødet overtog ejendommen med "de samme rettigheder, byrder og forpligtelser, hvorved den ifølge tingbogen har tilhørt sælgeren, i hvilken hen-seende henvises til ejendommens blad i tingbogen, hvoraft navnlig fremhæves, at der den 22. januar 1982 er lyst forpagtningskontrakt med Asger Lund".

Da Lund undlod at betale den pr. 1. marts 1985 forfaldne forpagtningsafgift, hævdede Kasted forpagtningskontrakten og opgjorde sit tab herved til kr. 22.000. Da Egholm nægtede at betale dette beløb, anlagde Kasted sag mod Egholm, som han principalt påstod tilpligtet at betale kr. 22.000, subsidiært kr. 11.000 Egholm nægtede pure at betale, idet han *dels* gjorde gældende, at han på grund af slagtermester Hansens manglende underskrift heller ikke var forpligtet, *dels* hævdede, at han kun havde påtaget sig kautionsforpligtelse over for Christoffersen og altså ikke over for Kasted.

Hvorledes skal sagen afgøres?

1.12. Opgave 21.

Den 10. februar 1983 købte fisker Jens Andersen for en pris af kr. 2,4 mill. en stålkutter. Købesummen tilvejebragtes ved, at Jens Andersen, der selv havde opsparet kr. 600.000,

opnåede et lån på kr. 1.800.000 i Borgerbanken.

Til sikkerhed for dette lån fik banken registreret underpanteret i kutteren, og endvidere påtog Jens Andersens far, Folmer Andersen, og hans svoger, overlærer Osram, sig at indestå som selvskyldnerkautionister for lånet.

På grund af de dårlige tider for fiskeriet kom Jens Andersen i oktober 1984 i svære økonomiske vanskeligheder, og for at overvinde denne - som man troede - forbigående krise, opnåede han i Borgerbanken en kassekredit på kr. 400.000. Denne kassekredit sikredes ved selvskyldnerkaution af Folmer Andersen.

Da det viste sig, at krisen var permanent, opsigde banken i april 1985 kassekreditten til indfrielse med 14 dages varsel, hvilket var i overensstemmelse med kassekreditkontraktens bestemmelser herom.

Da Jens Andersen ikke selv betalte de kr. 400.000, opnåede banken dom over Folmer Andersen, og på grundlag af dommen gjordes udlæg i hans parcelhus. Ved den efterfølgende tvangsauktion i oktober 1985 opnåede banken fuld dækning for sit tilgodehavende i henhold til kassekreditkontrakten.

Ved tvangsauktionen mistede Folmer Andersen alt, hvad han ejede.

Da også lånet på de kr. 1.800.000 misligholdtes, og da det stod klart, at panteretten i kutteren slet ikke ville give banken dækning, anlagde banken i november 1985 sag mod Osram og påstod ham tilpligtet at betale dette beløb.

Osram påstod sig principalt helt frifundet, subsidiært frifundet mod betaling af et mindre beløb, idet han til støtte for påstandene gjorde gældende, at hans retsstilling var blevet forringet ved, at banken i oktober 1984 uden hans vidende havde indrømmet Jens Andersen kassekreditten på kr. 400.000; i hvert fald når det toges i betragtning, at netop Jens Andersens far var kautionist for kassekreditten.

Der ønskes en begrundet afgørelse af retssagen.

1.13. *Opgave 22.*

Ved kontrakt af 5. oktober 1984 blev repræsentant Jens Essen ansat som filialbestyrer i Hornbæk for forsikringsselskabet Dacan A/S fra 1. november 1984 at regne. Udover at bestyre filialen skulle Jens Essen som repræsentant tage sig af alt opsøgende salgsarbejde. Personalet på filialkontoret bestod foruden Jens Essen af fru Jette Marenz, der fungerede som kasserer og bogholder, samt en kontorelev.

Dacan A/S var et mindre selskab, der næsten udelukkende varetog individuelle forsikringsopgaver for en bestemt kategori af erhvervslivet, fortrinsvis bestående af relativt små virksomheder. Dels som følge af kundekredsens sammensætning, og dels som følge af forsikringsselskabets markedsføringspolitik, der lagde vægt på meget personlige kunderelationer, blev Essen bemyndiget til i forlængelse af salgsarbejdet at modtage indbetalinger af præmier m.v., ligesom det hørte med til hans arbejdsopgaver personligt at henvende sig til kunder, der var kommet i restance med præmiebetalingerne, og herunder foretage opkrævning for selskabet. Ifølge ansættelseskontrakten var Essen pligtig at stille kaution.

Ved enslydende dokumenter af henholdsvis 10. og 12. december erklærede repræsentant Asger Hothart og købmand Klaus Ejgård hver for sig at ville indestå selskabet som selvskyldnerkautionister for enhver skyld - dog ikke over 60.000 kr. - som Jens Essen i forbindelse med sin tjeneste måtte pådrage sig overfor selskabet. Asger Hothart, som var nær ven af Essen, skrev under uden videre. Klaus Ejgård undersøgte først forholdene på filialkontoret i Hornbæk og bad selskabet om et eksemplar af Essens ansættelseskontrakt samt de gældende afregningsinstrukser, som han gennemlæste. Herefter skrev han under uden forbehold.

Ifølge Essens kontrakt med selskabet skulle de gældende instrukser vedrørende afregning etc. nøje overholdes. Den foreskrevne forretningsgang var nærmere den, at kassereren, når behov for personlig opkrævning af præmier m.v. fandtes at være til stede, journaliserede dokumenterne og overgav dem til

repræsentanten. De af repræsentanten indkasserede beløb skulle herefter afregnes, og de ham til opkrævning overgivne dokumenter skulle tilbagegives selskabets lokale kasserer senest om formiddagen dagen efter.

De nævnte instrukser blev imidlertid ikke altid overholdt i Hornbæk-filialen. En del dokumenter udtog Essen således selv for at indkassere præmierne, og når fru Marenz bad ham om at få dokumenterne tilbage, som han havde fået til opkrævning, fik hun dem ikke altid. Som grund hertil forklarede Essen f. eks., at kunden ville betale senere eller ikke var truffet hjemme, eller at han af forretningsmæssige grunde ønskede at tale nærmere med kunden. I nogle tilfælde fortalte han, at han havde talt med hovedkontoret om den pågældende sag. En gang om måneden gav han fru Marenz en liste over hvilke opkrævninger, han endnu lå inde med, at fru Marenz slog sig til tåls hermed.

Ved en af selskabets hovedkontor den 28. juli 1985 foretaget revision på filialkontoret, som var den første revision i Essens bestyrertid, konstateredes, at Essen i løbet af foråret 1985 havde foretaget opkrævninger til et beløb af 78.422 kr., som han ikke var i stand til at afregne, og han havde endvidere den 15. juli s.å. ladet fru Marenz udbetale sig 7.000 kr. af kassen mod en af ham udstedt udateret check, som han havde formået fru Marenz til at undlade at indløse før 1. august s.å., og som nu viste sig dækningsløs.

Dacan A/S så gerne sagen behandlet diskret, så man valgte blot at forflytte Essen til et mindre ansvarsfuldt job samtidig med, at selskabet og Essen indgik et frivilligt forlig om pengenes tilbagebetaling i månedlige rater. Efter at have betalt 4 rater á 5.000 kr. misligholdt Essen imidlertid afdragsordningen, og han blev straks derefter erklæret konkurs efter begæring fra en anden kreditor. Selskabet underrettede herefter ved skrivelser af 12. december 1985 Hothart og Ejgård om Essens underslæb og anmodede dem om sammenlagt at indbetale 65.422 kr.

De to kautionister afviste at betale noget som helst.

Tag stilling til de fremsatte krav.

2. *Særligt om retsstillingen i konkurstilfælde.*

- 2.1. Under hvilke omstændigheder kan kautionisten begrænse kreditors anmeldelsesret i hovedmandens (debitors) konkursbo? Hvordan skal kautionisten i givet fald bære sig ad med at gøre dette. Gør rede for den retlige kvalifikation og løsning af problemerne i U 1982.464 og U 1982.850.
- 2.2. Hvorfor var det korrekt af E i U 1982.683 ikke at anmelde et større krav i A's bo end sket?
- 2.3. Kan kautionisten eventuelt forbedre sin stilling ved modregning, dersom boet samtidig har et krav mod kautionisten?
- 2.4. Hvorfor kunne kautionsforpligtelsen opsiges i medfør af DL 1-23-15 i U 1983.823, når det ikke kunne ske i den ovennævnte U 1945.554?

2.5. *Opgave 23.*

Grosserer Svendsen, der spillede på børsen, kom i økonomiske vanskeligheder i foråret 1985 som følge af nogle aktiekursfald. For at styrke sin likviditet ønskede han at forhøje sin kassekredit fra 100.000 kr. til 200.000 kr. Da banken i den anledning stillede krav om kaution, fik Svendsen den 15. juli 1985 sin største kunde, købmand Nordendahl, til at afgive et kautionsløfte til banken, idet Svendsen foreviste Nordendahl forfalskede regnskaber vedrørende Svendsens virksomhed. Nordendahl underskrev på følgende erklæring: "Underskrevne Søren Nordendahl indestår herved Fjordby Bank for de yderligere forpligtelser, som Iver Svendsen måtte pådrage sig over for banken i anledning af kassekredittens forhøjelse til det dobbelte beløb".

Det viste sig hurtigt, at styrkelsen af Svendsens likviditet kun havde givet ham "et pusterum", og den 30. august 1985, da han havde udnyttet kassekreditten fuldt ud, gik han konkurs.

Efter at Svendsens bo var blevet taget under konkursbehandling, betalte Nordendahl som afdrag på kautionsforpligtelsen 50.000 kr. til banken.

I Svendsens konkursbo anmeldte banken gælden på de 200.000 kr. ifølge kassekreditten uden fradrag af afdraget fra Nordendahl på de nævnte 50.000 kr.

Nordendahl, som på konkurstidspunktet skyldte Svendsen 40.000 kr. for varer leveret i efteråret 1984, anmeldte et krav på 10.000 kr., idet han samtidig meddelte, at han modregnede sit øvrige regreskrav på 40.000 kr. med den nævnte varegæld.

Hvorledes er retsstillingen?

Hvorledes havde retsstillingen været, hvis kassekreditten kun havde været udnyttet for 150.000 kr., da Svendsen gik konkurs?

Sæt f.eks. dividenden til 10%.

8. PROGRAM.

EMNE: *Entreprise.*

(Pensumlitteratur. H. Krag Jespersen: Dansk Privatrekt, 4. udg., 1983, s. 457-491).

(Om transport af enterprisesummen, se 4. program om personskifte i skyldforhold)

- 1.1. Forklar hvad entreprise er. Forklar forskellen til bestillingskøb og arbejdsaftaler.
- 1.2. Gælder AB 72 altid i entrepriseforhold?
- 1.3. Er en entrepriseaftale bindende til punkt og prikke? Kan en part ensidigt kræve ændringer i aftalen?
- 1.4. Under hvilke betingelser kan entreprenøren kræve sig løst fra sit tilbud p.g.a. regnefejl deri. Redegør for U 1974.42. Kan aftl. § 32, stk. 1 og/eller AB § 5, stk. 1, påberåbes ved regnefejl?
- 1.5. Hvornår og i hvilket omfang står bygherren i direkte retsforhold til eventuelle underentreprenører? Hvilke retsvirkninger har det for bygherren, at entreprenøren i hoved- og totalentreprise lader dele af arbejdet udføre af underentreprenører?
- 1.6. Efter hvilke regler er entreprenøren ansvarlig for mangler, når AB 72 er vedtaget/ikke er vedtaget? Forklar herved U 1955.381 og U 1982.915.
- 1.7. Hvilken forskel kan det gøre i entreprenørens principielle mangelsansvar, at bygherren uden om entreprenøren engagerer teknikere til at føre tilsyn med byggeriet, og disse ved arbejdets aflevering fejlagtigt rapporterer til bygherren, at byggeriet er mangelfrit? Kan bygherren her gøre ansvar gældende overfor entreprenøren f.s.v. angår mangler, der burde være opdaget af teknikerne (typisk arkitekter)? Prøv at udlede retningslinjer for spørgsmålets besvarelse af U 1973.53 (U 1973 B.117).

- 1.8. Er entreprenøren ansvarsfri for skader, hvis opståen skyldes fejl i udbudsmaterialet? Se herved også U 1973.53 (U 1973 B.118). Hvem bærer den økonomiske risiko for, f.eks. at jordbundsforholdene kræver en anden fundering af huset end forudsat? Under hvilke omstændigheder kan det tænkes, at entreprenøren bliver ansvarlig for skader, hvis opståen skyldes fejl i de konstruktioner, beskrivelser eller tegninger, han fra bygherren har fået at arbejde efter? Gør rede for U 1956.305. Har AB § 5, stk. 2, noget sidestykke i den "almindelige" obligationsret? Hvordan virker kontraktsforholdets særlige karakter ind på pligten ifølge § 5, stk. 2?
- 1.9. Hvordan er entreprenørens afhjælpningsret, når AB er vedtaget, sammenlignet med den afhjælpningsret, der haves ved køb? Ved bestillings/tilvirkningskøb?
- 1.10. Hvilke tab er entreprenøren erstatningspligtig for ved mangler og forsinkelse? Se AB § 22, stk. 5.
- 1.11. Hvordan vil du forklare, at bygherren i U 1981.28 fandtes at have reklameret rettidigt over synlige mangler næsten et år efter indflytningen? Se AB § 22, stk. 2, sidste pkt.

(Se i øvrigt om forældelse af erstatningskrav for skjulte fejl, ovenfor i 6. program under 3.3.).

9. PROGRAM.

EMNE: Transportforhold.

(Pensumlitteratur. *Hardy Rechnagel*: Dansk Privatrekt, 4. udg., 1983, s. 407-436).

- 1.1. Hvad er et konnossement? Forklar dets funktioner. Er det et gælds-brev? Efter hvilke regler afgøres spørgsmålet om ekstinktion af indsigelser og rettigheder i relation til konnossementer? Se Søloven §§ 160, 164 og 165.
- 1.2. Hvad er en rembour? Forklar fremgangsmåden ved anvendelse af rembour og fordelene ved den for henholdsvis køber og sælger.
- 1.3. Efter hvilke regler kan transportøren (bortfragteren) ifalde ansvar ved søtransport. Forklar sondringerne mellem nautiske fejl, kommercielle fejl og oprindelig usødygtighed. Gør rede for U 1966.581. Hvilken betydning har søl. § 130 ved siden af søl. § 118?
- 1.4. Forklar reglerne i søloven for bortfragterens udlevering af godset.
- 1.5. Under hvilke betingelser kan en søtransportaftale hæves? Hvordan forholder søl. § 126 sig til kbl. § 21?
- 1.6. Forklar en speditørs retlige status. Redegør for speditørens ansvar for transporten. Hvordan vil du forklare U 1983.295 og U 1985.172 i forhold til de almindelige regler for speditørers ansvar? Hvad var ansvarsgrundlaget i dommene og hvorfor?
- 1.7. Forklar hvorfor rederiet i U 1958.886 var erstatningspligtig for det ene parti hvedeklid, men ikke for det andet parti. Gør tilsvarende rede for ansvarsdiskussionen i U 1984.919.

10. PROGRAM.

EMNE: Forsikring.

(Pensumlitteratur. Jørgen Nørgaard: Dansk Privatrekt, 4. udg., 1983, s. 379-406).

(Om EAL §§ 19-22, se 11. program om erstatning uden for kontraktsforhold).

- 1.1. Hvilken betydning tillægges det, hvis forsikringstageren giver urigtige oplysninger ved forsikringens tegning? Belys problemet ud fra U 1973.616 og U 1984.800. Hvordan tillægges urigtige oplysninger vægt ved indgåelse af andre aftaler?
- 1.2. De ulykkestilfælde, der dækkes af en ulykkesforsikring, afgrænses i policerne gerne derved, at de skal være forårsaget af "en pludselig og tilfældig, af den forsikrede frie vilje uafhængig og i sin oprindelse udefra stammende begivenhed". Prøv nærmere at indkredse ulykkesbegrebet ud fra afgørelserne i U 1973.82 (U 1973 B.189), U 1976.225 og U 1980.758.
 A har i mange år på sin arbejdsplads dagligt indåndet kulstøv, der kraftigt har nedsat hans lungefunktion. samt iøvrigt svækket hans almentilstand, og som følge heraf falder han en dag pludselig død om under arbejdet. Er det en ulykke i den nævnte forstand? Sml. begrebet "pludselig skade" i bygningsforsikringer og se herved U 1981.469.
- 1.3. Hvorledes beregnes erstatningen ved tingsskade? Bevirker reglen i FAL § 37, stk. 2, at man kan få nyværdierstatning for en brugt sofa? En brugt cykel? Et brugt TV?
- 1.4. Hvornår er forsikringsselskabet pligtig at udbetale forsikringssummen? Se FAL § 24 og hertil U 1976.547. Hvordan forrentes forsikringsydelsen? Gælder renteloven her?

1.5. Opgave 24.

Direktør Bo Berg anskaffede sig i sommeren 1985 et privatfly og henvendte sig straks efter købet til forsikringsselskabet

Maxima med ønske om en kombineret lovpligtig ansvarsforsikring og kaskoforsikring på flyet. Han blev opsøgt af en af selskabets agenter, der bad ham udfylde et spørgeskema.

I skemaet spurgtes bl.a. om flyet udlejedes. Da Berg var i tvivl om, hvorledes han skulle besvare dette spørgsmål, idet han havde lovet sin ven, grosserer Rask, der også havde flyvercertifikat, at denne kunne leje flyet i forbindelse med sine to årlige ferier i Spanien, spurgte han agenten herom; men denne sagde, at spørgsmålet kun skulle besvares bekræftende, såfremt flyet var anskaffet med henblik på erhvervsmæssig udlejning. Forsikringen blev herefter tegnet, og polisen blev fremsendt til Berg 14 dage senere.

I slutningen af samme år vendte grosserer Rask hjem efter sin vinterferie i Spanien, i forbindelse med hvilken han som aftalt havde lejet Berg's fly. Han blev i Kastrup Lufthavn fra kontroltårnet ved en fejl dirigeret ned på en bane, hvor et stort passagerfly samtidig var ved at starte, hvilket Rask opdagede straks efter, at flyet var landet, men forinden farten var taget af det. For at undgå sammenstød drejede han væk fra startbanen ud i en tilstødende sø, hvorved flyet to-talhavarerede.

Under en efterfølgende politisag blev flyvelederen idømt en bøde på 10.000 kr. og Rask en bøde på 2.000 kr. for skødesløshed i forbindelse med landingen.

Berg krævede kaskoforsikringssummen udbetalt. Maxima nægtede principalt dette, mens de subsidiært hævdede, at de, såfremt de var pligtige at udbetale summen, havde regres mod Rask. Over for Maxima's subsidiære standpunkt afviste Rask regreskravet.

Der ønskes en begrundet redegørelse for, hvorledes sagen bør afgøres.

11. PROGRAM.

EMNE: Erstatning uden for kontraktsforhold.

(Pensumlitteratur. *Stig Jørgensen og Jørgen Nørgaard: Erstatningsret, 1976, s. 1-50 og 76-241*).

1. Ansvarsgrundlaget og ansvarsbetingelser iøvrigt.

- 1.1. Hvad betyder offentligretlige forskrifter for culpabedømmelsen? Se til belysning heraf U 1979.925, U 1982.50 og U 1984.284 (U 1984 B.296).
- 1.2. Kan man blive ansvarlig for undladelser? Hvad taler henholdsvis for og imod et ansvar for kommunen i U 1981.630?
- 1.3. Hvilke forhold hos skadelidte kan bevirke nedsat eller slet intet erstatningsansvar for en culpøs skadevolder? Forklar i relation hertil U 1980.367.
- 1.4. Hvem bærer normalt bevisbyrden for 1) ansvarsgrundlaget? 2) adækvansen? 3) tabet? Hvilke ændringer i forhold her-til rummer færdselslovens § 101?
- 1.5. Redegør for ansvarsgrundlaget i relation til U 1981.564 og U 1983.1065.
- 1.6. Hvilket ansvarsgrundlag baseres afgørelsen i U 1977.40 på? Besvar samme spørgsmål i relation til U 1983.714, U 1983.866, U 1983.895 og U 1984.284 (U 1984 B.49, 51 og 296). Hvornår - efter hvilke kriterier - vil domstolene statuere objektivt ansvar uden særlig lovhjemmel herfor?
- 1.7. *Årsagskonkurrence* foreligger, hvor to skadesårsager hver for sig kan medføre hele den indtrufne skade, og årsagerne virker uafhængigt af hinanden. Vi skal undersøge, om det er relevant at sondre mellem 1) om de pågældende årsager, dersom de virkede alene, ville være *ansvarsbærende eller casuelle* (hændelige), samt 2) om årsagerne hver for sig har nået at virke skadefremkaldende eller blot ville have forårsaget skaden, dersom denne ikke forinden var blevet forårsaget af en anden skadesårsag, d.v.s., om de er *faktisk virkende eller hypotetiske*.

Prøv at overveje om A og/eller B bliver erstatningsansvarlig(e) i de tilfælde af årsagskonkurrence, der skitseres i følgende skema. Giv eksempler. Overvej hvorledes denne problemformulering forholder sig til lærebogens ditto.

Årsag A er	Årsag B er	Hvem dømmes?
faktisk virkende, ansvarsbærende	faktisk virkende, ansvarsbærende	
- " -	hypotetisk virkende, ansvarsbærende	
- " -	faktisk virkende, casuel	
- " -	hypotetisk virkende, casuel	

1.8. Ved konkurrence mellem to ansvarsbærende skadesårsager kan der let opstå tvivl om, hvorvidt de hver især har været faktisk virkende eller blot hypotetiske. Der kan foreligge følgende situationer:

- a) *enten/eller-situationen*: Med vished kan siges, at kun én af de mulige skadesårsager har været faktisk virkende, men det er ikke muligt at sige hvilken. Læs U 1914.897, U 1950.959 og U 1953.742. Tror du 1914-dømmen ville have fået samme resultat i dag?
- b) *både/og-situationen*: Med vished kan siges, at begge mulige skadesårsager har medvirket til at fremkalde skaden, men det er ikke muligt at sige hvor stor skade, hver enkelt årsag har forvoldt. Læs U 1955.724, U 1967.382 og U 1972.82.
- c) *enten/eller-både/og-situationen*: En kombination af a og b. Skaden kan være forårsaget af den ene årsag eller af dem begge. Læs U 1930.650 og U 1944.358.

Tag stilling til - bl.a. ud fra dommene - hvorledes ansvaret skal pålægges/fordeles i de anførte tilfælde. Overvej hvilken betydning en eventuel "samvirken"/"medvirken" kan få for spørgsmålet.

- 1.9. Prøv udfra U 1950.947 og U 1967.828 at afgrænse årsagskonkurrencen i forhold til begreberne "normalbaggrund"/"færdig skade".
- 1.10. Forklar dommene i U 1974.967 og U 1975.319 i relation til problemet om sammensatte skadesårsager og i relation til adækvansbetingelsen.
- 1.11. Hvordan vil du retligt karakterisere problemet i U 1980.792 i relation til sontringen mellem årsagskonkurrence og sammensatte skadesårsager?

2. *Lempelse eller bortfald af erstatningsansvar.*

- 2.1. Erstatningsansvarsloven (EAL) § 19 rummer en særlig regel om erstatningsansvar for skade, der er dækket af forsikring. Gør rede for, hvornår reglen kan anvendes. Gælder reglen også, når forsikringsselskabet dækker "pr. kulance"?
Sml. herved arbejdsskadeforsikringsloven (AFL) § 55, 2. pkt. (som ændret ved erstatningsansvarsloven).
- 2.2. Ville sagerne i U 1968.217 og U 1979.908, som er afgjort efter den tidligere regel i FAL § 25, få samme resultat, dersom de skulle afgøres efter den nugældende erstatningsansvarslov?
- 2.3. Hvorledes indvirker reglerne i EAL §§ 19 og 23 på reglen i DL 3-19-2?
- 2.4. Hvad ligger der i, at EAL § 24 kaldes en "almindelig" lempelsesregel?

3. *Kompensations- og kumulationsproblemer. Erstatningsberegning.*

- 3.1. Hvilke poster kan fås dækket efter EAL? Efter AFL?
- 3.2. Forklar begreberne kompensation og kumulation. Er EAL § 22, stk. 1, udtryk for en kompensations- eller en kumulationsløsning? Besvar samme spørgsmål i relation til EAL § 22, stk. 2. Begrund og forklar forskellen mellem stk. 1 og stk. 2.

- 3.3. Ulykker, der omfattes af arbejdsskadeforsikringsloven (lov nr. 79 af 8.3.1978), som nu har afløst ulykkesforsikringsloven af 1968, vil ofte også kunne begrunde ansvar efter de almindelige erstatningsregler. Gør rede for kompensations-/kumulationsproblemet ud fra AFL § 55.

Kunne skadelidte tænkes at opnå fordele ved at holde sig til sit privatretlige erstatningskrav i stedet for til AFL, og har skadelidte overhovedet dette valg?

- 3.4. I dag er der ofte til private arbejdsforhold knyttet pensionsordninger, hvorved også tabet ved invaliditet eller dødsfald dækkes helt eller delvis. Kan et sådant pensionskrav kumuleres med et erstatningskrav mod en udenforstående skadevolder?
- 3.5. Hvordan udmåles invaliditetserstatning efter EAL? Tages der herved hensyn til, om skadelidte i forvejen modtager offentlig invalidepension eller om skaden udløser en sådan?
- 3.6. Hvad er kriteriet for at få forsørgertabserstatning? Kan forsørgertabserstatning tilkendes en (papirløs) samlever? Plejebørn? Forældre?

4. Opgaver.

4.1. Opgave 25.

Den 15-årige Frederik, der arbejdede som cykelbud i budfirmaet "Kvik", skulle med firmaets varecykel hente et parti vin hos vingrosserer Svamp, hvis bud havde sommerferie, og transportere det til godsbanegården. Efter at have hentet partiet kørte han imod sine instrukser ikke direkte til godsbanegården, men valgte en omvej for at få lejlighed til at besøge et cafeteria. På cafeteriet solgte Frederik to flasker vin fra partiet. Umiddelbart efter at have forladt cafeteriet kom han til at køre om kap med sin ven, Børge, der ligeledes kørte budcykel. Under kapkørslen påkørte Frederik apoteksassistent Albert; Albert var få dage forinden blevet udskrevet fra hospitalet, hvor han havde været indlagt med et brækket

ben; ved uheldet brød den gamle benskade op, og han gik som følge heraf sygemeldt en måned. Ved uheldet gik endvidere 10 flasker vin i stykker. Da Alberts forlovede, Rosa, hørte om uheldet, fik hun et chok og var sygemeldt en uge. Medens Albert var syg, blev hans arbejde på det apotek, hvor han var ansat, udført af en kollega som overarbejde og til overarbejdsbetaling, i alt 13.000 kr. Albert selv oppebar i sygdomsperioden sin sædvanlige løn, 9.000 kr. Rosa, der var ansat på et slagteri, hvor hun tjente 900 kr. om ugen, fik ingen løn i den uge, hun var sygemeldt.

Kan Alberts arbejdsgiver kræve erstatning og i bekræftende fald af hvem og med hvilket beløb?

Kan Rosa kræve erstatning for tabt arbejdsfortjeneste?

Kan Svamp kræve erstatning af "Kvik" og/eller Frederik?

4.2. Opgave 26.

Erik Adamsen, Herning, som var ejer af møbelfirmaet "Adamo", ville den 2. oktober 1984 fremvise virksomhedens nye bygninger, der var under opførelse uden for byen, for sine to svogre, mekaniker Thomas Christiansen og snerkermester Poul Davidsen samt sidstnævntes hustru Metha. Da alle fire havde nydt spiritus i mindre omfang ved en netop overstået frokost, aftaltes det, at den hos "Adamo" ansatte kontorfunktionær, Hans Elbing, skulle køre dem ud til byggeriet i "Adamo"'s stationcar.

Da de kom frem til byggeriet, blev Elbing pludselig distraheret af en hund, der sprang frem bag en af bygningerne, og i sin forvirring tog han fejl af speeder og bremsepedal, hvilket på den våde asfalt medførte, at bilen skred ud og først ramte hunden og derefter et autoværn.

Uheldet bevirkede flere skader.

Christiansen pådrog sig nogle mindre snitsår, der ikke i sig selv kunne medføre arbejdsudygtighed, men to tilkaldte Falck-reddere tabte båren med Christiansen, hvorved han brækkede benet og blev sygemeldt i 14 uger. Ved uheldet med båren blev Christiansens antikke lommeur til en værdi af 70.000 kr.

totalt ødelagt.

Davidsens venstre arm blev alvorligt skadet ved ulykken, og efter flere forgæves operationer måtte lægerne den 4. januar 1985 amputere armen. Der udviklede sig imidlertid i foråret 1985 koldbrand i såret, og den 2. maj 1985 afgik David- sen ved døden.

Adamsen slap fra uheldet med et mindre kødsår, der holdt ham i sengen i 8 dage. Ved uheldet knustes hans armbånds- ur til 1.700 kr.

Elbing fik trykket et par ribben ind ved ulykken og var sygemeldt i 4 uger.

Hunden - en Labrador til 1.500 kr. - blev dræbt ved ulykken. Den tilhørte Mogens Gregersen, der var tilsynsførende arkitekt for "Adamo"'s byggeri.

Vedrørende de enkelte skader kan yderligere oplyses følgende:

Under sin sygdom fik Christiansen, der ordinært tjente 3.600 kr. om ugen, udbetalt 2.622 kr. pr. uge, først af sin arbejdsgiver, firmaet "Auto-Centrum", og derefter af Holste- bro kommunes sociale udvalg.

Elbing fik udbetalt sin normale løn af "Adamo", mens han var sygemeldt.

Den benyttede stationcar, der blev beskadiget for 8.000 kr., var ikke kaskoforsikret, men den var ansvarsforsikret i selskabet "Danmax". Ansvarsforsikringspolice indeholdt som "Danmax"'s andre policer bl.a. følgende klausul:

"Ansvarsforsikringen dækker heller ikke førerens ansvar over for ejeren - hvad enten denne er passager i køretøjet eller ikke".

Hvilke erstatningskrav kan gøres gældende i anledning af ulykken under de den 22. april 1985 anlagte retssager, og mod hvem kan de gøres gældende?